

Tabo

1945

VETRINJSKO LETO

1970

št. 4

EL FORTIN

1970

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

—::—

TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistos Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.005.854

—::—

Naročnina: Južna Amerika 10 pesov Ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 6.50 dolarjev; Anglija in Australija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

—::—

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

NASLOVNA SLIKA

Nikakšni argumenti, najmanj seveda v režimovskem zgodovinopisju nagradene laži, ne bodo mogli nikdar izmiti resnice, ki bo ostala z neizbrisnimi črkami zapisana v anale, iz katerih bodo črpali bodoči rodovi slovenskega naroda. Ko so Titovi komunisti s pomočjo Stalinovih oklopnikov v grozi stotisočev nasilno poklanih žrtev širom Jugoslavije zaradi izdajstva demokratičnega Zapada zaključili krvavo revolucijo za časa tuje okupacije, so tudi desettisoči poštenih Slovencev, ki so že takrat na svoji koži občutili vse strahote tiranskega rdečega sistema, šli pod zaščito svojih dičnih, nikdar premaganih domobrancev rajši v negotovost proti Vetrinjskemu polju — svobode iskat.

*Na boj,
vsì na boj
za dom!*

(Domobranska pesem)

Abril 1970

BUENOS AIRES

Abril 1970

SALVADOS

“Eran ya las tres de la madrugada. Poco tiempo aún nos quedaba para poder salvarnos. A Carlos le dije que intente una vez más trepar por el tronco de la haya. Pudo trepar solamente hasta la misma altura que antes. Trepé tras él empujándolo con mi cabeza le ayudé así alcanzar la cima del tronco. Milagrosamente se pudo poner de pie en la misma y de ese modo salir de la gruta... El primer testigo ha sido salvado de la muerte y era el primer testigo de la masacre contra los luchadores anticomunistas eslovenos.”

“Yo quise hacer lo mismo. Como no confiaba en mis fuerzas, bajé por el tronco a la gruta para descansar y reponerme. J. J., joven y fuerte y que no parecía herido, hizo el próximo intento. Fracasó. Luego se decidió otro joven y empezó a trepar con todas sus fuerzas por el tronco salvador. Cansado se detuvo poco antes de la punta. Le tuve lastima y subí tras él. Hice el mismo trabajo que anteriormente y el segundo testigo de la tremenda masacre que cometieron los comunistas, ha sido salvado.”

“Ahora quise salvarme yo también y salir de esta horrible gruta, donde yacían los cuerpos inermes de centenares de víctimas. En esos instantes se desprendió un alud de piedras desde la entrada de la gruta. Apenas pude sostenerme pegado al tronco. Desde abajo se oían algunos gemidos y luego nada. El alud había terminado con las vidas de aquellos a quienes los comunistas no pudieron asesinar.”

Tampoco estas líneas son fruto de nuestra fantasía. Son la cruel verdad vivida por un combatiente anticomunista esloveno.

Los lemas, por los que dieron sus vidas nuestros héroes y mártires son hoy como en aquel entonces, los mismos y hoy como entonces los clamamos a todos los pueblos amantes de la libertad:

Libres del mundo, uníos! Por: Dios — Pueblo — Patria!

Duhovna misel za Veliko noč — v vetrinjskem letu

Dragi prijatelji!

Kot vsako leto, Vam pišem tudi letos. Tokrat imamo še poseben razlog, da skupno premislimo nekaj stvari, ko namreč poteka 25 let, odkar je naš slovenski narod doživel eno največjih tragedij svoje zgodovine — pokolja 12.000 naših najboljših bratov in hkrati začetka komunistične strahovlade. Dve misli bi Vam rad položil na srce ob tej priložnosti.

Prva je: ne pozabimo bratov, ki so dali življenja za ohranitev vere in slovenstva. Njihova kri ni bila prelita brezuspešno. Le na videz je bila žrtev njih življenja zaman, v resnici pa je že obrodlila bogate sadove. Nekateri od teh so vidni, druge bomo videli morda šele v večnosti.

Med najbolj vidne in tudi najbolj važne lahko štejemo verski prerod v naši domovini. Morda že dolgo nazaj naša domovina ni doživela tako lepe verske pomladi. Gnilo in najbolj gnilo je res dokončno odpadlo, premnogi pa so svoje versko življenje prav v teh težkih časih izčistili in poglobili. Res je sicer, da je bila večina našega naroda vedno verna, a ta vera je bila pogosto — le priznajmo si — v veliki meri le iz roda v rod prenesena tradicija brez globokega osebnega prepričanja. To dejstvo je pokazal v veliki meri tudi čas revolucije, ko so odpadli tudi taki, ki so v nenevarnem času veljali za dobre katoličane. Njih vera je stala na pesku tradicije; prišel je vihar in porušil je stavbo vere.

Kmalu po zaslužjenju pa se je začela kazati na obzorju verska pomlad. Mnogi, tudi mlačni v veri, so spoznali vrednost svoje vere šele, ko so jim jo hoteli vzeti in na njeno mesto postavili vero v brezbožni zemeljski raj. Njihova odporna moč je naenkrat zrastle, uprli so se novi, krivi veri

in se povrnili, toda sedaj iskreno in prečiščeno, k veri svojih prednikov. Preje, ko jim za svojo vero ni bilo treba trpeti, so bili mlačni in so se takorekoč poigrali z njo. Sedaj pa, ko je izvrševanje in priznanje vere združeno z žrtvami, zapostavljanjem in celo zasmehovanjem, so veseli in ponosni svoje vere in so zanjo pripravljeni žrtvovati vse.

Od kod so ti pomlajeni kristjani dobili svojo moč za to spreobrnjenje? Brez dvoma tudi v vzgledu, priprošnji in krvavi žrtvi svojih padlih bratov. Zakon božje ekonomije je, da brez krvi in trpljenja ni odrešenja. „Kri mučencev, seme novih kristjanov,“ je pred več kot 1500 leti zapisal veliki cerkveni pisatelj Tertulijan sredi krvavega preganjanja kristjanov. Kri naših bratov izproša, po skrivnostnem zakonu, ki vlada v skrivnostnem telesu katoliške cerkve, blagoslov in milost za versko pomlad v domovini. Sedanji rod brez dvoma v veliki meri dolguje svojo versko obnovo mučencem izpred 25 let. Ne pozabimo torej nanje, bodimo jih hvaležni, izkažimo jim svoje spoštovanje, hvaležnost in občudovanje. Bili so seme, ki je moralo umreti, da se je iz njega porodila bogata žetev, ki jo danes uživajo drugi. Umrli so, da iz njih smrti drugi zažive Bogu in nekoč najdejo srečo, katero so naši padli bratje, tako sveto upamo, že našli pri Njem.

Druga misel pa je: Nadaljujmo borbo proti brezbožnemu komunizmu. Ne z orožjem v roki. Ta čas je mimo. Je pa še druga borba, važnejša in po svoje tudi težja. Tu mislim na borbo proti tistim strupenim, smrtonosnim sokovom, iz katerih se poraja in živi ter se hrani brezbožni komunizem. To pa je materializem, tajitev Boga, iskanje dokončnega raja na zemlji. Teoretično brez dvoma še danes zavračamo te temelje, na katerih je zgrajen komunizem. Kaj pa praktično, v našem vsakdanjem življenju? Ali ne obstoji za marsikaterega izmed nas nevarnost, da praktično živi po tistih načelih, ki jih v teoriji zavrača in proti katerim se je boril! Obstoji nevarnost, da Boga zamenjamo z maliki in da namestu Bogu služimo njim. Tem malikom se pravi življenjski standard, uživaželjnost, zaverovanost v delo in napredek ipd. Brez dvoma je naša pravica in dolžnost, da skrbimo za zboljšanje svojih življenjskih pogojev, smemo po pameti uživati dobrine, ki nam jih je Bog v svoji dobroti naklonil, smemo in moramo delati za napredek v našem življenju in v službi. Toda, kakor hitro te dobrine postanejo nekaj absolutnega in zadnjega, za kar živimo in delamo, tedaj smo zavrgli resničnega Boga in postavili na njegovo mesto bogove-malike. S tem trenutkom prenehamo biti kristjani, prenehamo biti tudi protikomunisti, pa če še tako glasno govorimo in pišemo, da se borimo proti njemu. V takem slučaju naše življenje sloni na istih temeljih, na katerih je zgrajen tudi komunizem; na malikovalstvu zemeljskih dobrin, zemeljskega raja. Obstoji ta nevarnost za nas? Nobenega dvoma ni, zlasti pa ne v tej naši pomehkuženi materialistično usmerjeni Ameriki. Veliki tok bi lahko potegnil tudi nas vase, če nismo odločeni da plavamo proti toku. Živimo v okolju, ki si je za svoj zadnji življenjski cilj praktično izbral raj na zemlji in v veliki meri zavrgel Boga, kot Gospodarja nad življenjem in smrtjo

ter višjega Zakonodavca. Ali ne velja predvsem za Ameriko to, kar je Pij XII. s strahom ugotovil, ko je dejal: „Največji greh modernega človeka je, da je izgubil smisel za greh.“

Prijatelji! Smo v postnem času, pripravi za praznik vstajenja. Kot je veljalo za Kristusa, velja tudi že za njegove učence, da je mogoče priti do vstajenja in poveličanja le po križu in trpljenju. Ntši bratje so šli to pot in so zato dosegli vstajenje in poveličanje. Še več izprosili so moralno vstajenje v veliki meri tudi svojemu narodu. Postni čas je najbolj primerna doba, da odkrito pogledamo vsak v svoje življenje in ugotovimo, če se morja ne loteva njegovih korenin počasno zastrupljanje, neopazno plitvenje našega verskega prepričanja in praktičen odpad od Boga kot vira naše sreče in zadnjega smotra našega življenja.

Vsem članom in njihovim družinam milosti poln postni čas in pa veselo Alclujo!

Franc Gaber
duh. vodja ZDSPB Tabor

France Kozina

BEG IZ KOČEVSKEGA BOGA

Vsem je več ali manj znano, kaj se je zgodilo leta 1945 s slovenskimi domobranci po njih vrnitvi iz Vetrinja na Koroškem v Jugoslavijo. Komunisti so jih z nekaj izjemami zverinsko pomorili. Naj samo na kratko opišem zgodbo teh fantov in to ne samo v njih večno slavo in obtožbo komunizma, ampak v opomin tistim, kateri še vedno simpatizirajo s komunisti, da bi le ti ljudje spoznali kaj je komunizem.

O vsem kar nameravam povedati sem pripravljen pričati pred vsakim sodiščem in s prisego potrditi, da sem vse to v resnici doživel.

Pri partizanih: 8. septembra 1943 so me partizani nasilno mobilizirali, s pretvezo, da je dolžnost vsakega zavednega Slovenca pomagati pognati okupatorja iz domovine. E temno slutnjo sem se jim pridružil, vedoč, da ni vse v redu z „Osvobodilno vojsko“. (Njih ropanje sem si lahko razlagal, ker vsaka vojska potrebuje hrane in obleke. Toda požiganja in pobijanja „izdajalcev“ mi pa ni šlo v glavo. Kje neki se jih je toliko vzelo? In kako so starčki, žene in otroci mogli izdajati? Rad ali nerad sem jim moral slediti. Če bi se jim uprl, bi dobil kroglo v glavo. Kdorkoli se jim je uprl ali samo pokazal, da ni zanje, je bil likvidiran kot reakcionar, katerega je bilo treba v kali zatreti.

Z bolečino in studom sem opazoval to početje in obenem iskal ugodne

prilike da pobegnem od te bande, katere voditelji in prostovoljci so bili večinoma vsi bivši kriminalci, lenuhi in delomrzneži. Ženske pa vlačuge, katere so iskale po gozdovih dogodivščine. Od takih ljudi se ni moglo pričakovati ničesar dobrega, kaj šele patriotizma. Najmanjši povod jim je bil dovolj, da so ubili človeka. Samo en primer, zakaj so ubili nekega peka v Črnošnjah. Znal je nemško in so se bali, da bi izdajal, kljub temu, da ni imel ničesar opraviti z Nemci.

Slovensko demobranstvo: Ni čudno, če so se ljudje začeli zbirati v obožene oddelke radi tega nasilja in se povezali v organizirano „Slovensko demobranstvo“, da so z orožjem v roki branili svoja življenja in imetje. K temu se mi je posročilo uiti in sem se v njih vrstah boril proti komunistom vse do konca druge svetovne vojne. V maju 1945 smo se umaknili na Koroško, da se pridružimo zapadnim zaveznikom. A kako bridko smo bili razočarani, ko so nas Angleži razorožili za boroveljskim mostom. Nagnekli so nas na Vetrinjsko polje. Od tu so nas poslali v Jugoslavijo pod pretvezo, da gremo v Italijo, ker se bomo preorganizirali.

Do tu je zgodba poznana vsem. Manj pa je znan drugi del te žalostne igre. Kako so nas komunisti mučili in zverinsko pobijali po raznih kraških jamah po Sloveniji.

Vrnitev: 28. maja 1945 smo se z artilerijskim polkom pod vodstvom majorja Hočevarja pripravljali za odhod iz Vetrinja v Italijo, saj tako so nam povedali. Ker so v to verjeli vsi častniki in podčastniki, sem naravno verjel tudi jaz, kot navaden borec. Okrog osme ure smo napregli konje, razkopali šotore ter se odpeljali do križišča: Borovlje-Celovec-Beljak. Z našim polkom je odhajala tudi komora srbskih dobrovoljcev. Od tam smo se odpeljali okrog desete dopoldan po boroveljski cesti. Angleži so nas spremljali z avtomobili, kamioni, motorji in tanki. Kakor hitro smo prekoračili Dravo smo opazili na vseh križiščih angleške straže s strojnicami. Mislil sem, da je vse to radi naše varnosti radi partizanov, ker je bilo na drugi strani vse polno napisov s komunističnimi gesli. Vendar partizanov nismo videli nikjer. Tako smo se vozili, jezdili in podili nervozni do postaje Področca. Malo pred postajo smo morali konje izpreči in jih naložiti na živinske železniške vozove. Nato smo šli še sami v živinske vozove, ker so nam tako ukazali angleški vojaki. Med tem časom nismo videli nobenega komunista. Ko smo bili vsi naloženi so nas angleški vojaki zaprli in zaklenili vozove. Do tu je bilo vse dobro. Ko pa so se usuli iz postaje partizani, mislim, da je postalo marsikomu tesno pri srcu, vsaj jaz sem tako čutil. Bilo jih je okrog dvesto in to sami Hrvati s tovarišicami, kateri so nas obkolili. Mislili smo si: Srečni smo, da smo zaklenjeni da ne morejo do nas. Mi tepci, ki smo verjeli Angležem, in nismo vedeli, da smo zaklenjeni zato, da ne pobegnemo komunistom. Iz Področca je vlak potegnil proti Jugoslaviji. Prva slutnja je padla, da je nekaj narobe. Vlak je ustavil v jeseniškem predoru. Zaškle-

petale so ključavnice, zaropotaža in odprla so se vrata. Zaslišali smo prepiranje in pretepanje v sosednjem vagonu. Tudi nas je obiskal dobro obo- rožen Hrvat. Zahteval je ure. Moje mu nisem hotel izročiti cele, udaril sem jo ob steno, da se je ustavila in mu jo tako ponudil. Banditu se ni dopadla in mi jo je vrgel nazaj.

V našem vozu je bilo poleg navadnih vojakov še osem častnikov in dva podčastnika. Dogovorili smo se, da ne bomo povedali kakšno vojaško stop- njo ima kdor koli izmed nas in niti povedali imen. Slutili smo, da bodo ko- munisti najprvo planili po častnikih. Ves transport je štel približno 400 mož. Po končanem ropu je vlak zapeljal na jeseniško postajo. Kakor bi tren- nil se je zbrala množica komunistov in ostalih okrog nas. Najbrže so na- že pričakovali. Hitro so nas začeli pretepativati s puškinimi kopiti. Tisti, ki niso mogli v bližino so se morali zadovoljiti s psovanjem. Mesto je bilo razsvetljeno in vse je bilo okrašeno s komunističnimi gesli, zastavami in srp in kladivo sta gospodovala njih prazničnemu razpoloženju. Tako smo tudi mi dobili prvi pogled v rdečo svobodo.

Prav isto se je ponovilo v Kranju: „Marš, dol svinje bele! Tu je vaša Italija, tam pa vaše taborišče Treviso!“ tako so vpili in nam kazali na od- daljeno taborišče obdano z bedečo žico. Odprli so vrata vozov in nas začeli pretepativati, ko smo skakali iz njih. Jaz sem še vedno imel na glavi vojaško klapo, katera ni bila všeč komunistu, z udarcem po glavi me je razoglavil. Pred barakami so nas uvrstili, kjer smo stali kake tri ure, da so nam že noge odrevenele. Za beg od tu ni bilo nobenega upanja. Tudi na stranišče so nas spremljali z brzostrelko.

29. maja ob sedmih zjutraj nam je politični komisar držal politične uro. Govoril nam ni o komunizmu, temveč nas je preklinjal in nam grozil, da nas bodo vse potokli kot pse. Ko je zadnji končal je stopil pred nas poveljnik taborišča bivši jugoslovanski podnadrednik in sedanji kapetan ko- munistične vojske. Zahteval je, da če ima še kdo orožje naj ga takoj iz- roči, sicer bo vsakdo proti temu pogrešku ustreljen. Nihče se ni javil z orožjem. Nato je vprašal: „Kdo se prostovoljno javi, da ga ustrelim?“ Bilo je vse tiho. Ker je poveljnik hotel zadostiti nasladi po ubijanju, je dal pripeljati pred zbor **Komana Poldeta**, pri katerem so po njih izjavah „tlačili prejšnji večer revolver in ročne bombe.“ Polde je stal dva metra od mene s krvjo oblitimi rokami zvezanimi na hrbtu. Razmršeni lasje so mu padali preko oči, okrog katerih je bil ves krvav, ker so očala razbili na njem. Pogumno je pričakoval konca. Poveljnik se mu je približal in ga sunil s puškinim kopitom, da se je opotekel pred njim. S težavo je zopet ujel ravnotežje. „Na tla!“ je zavpila zver v človeški podobi, ker je mislil, da ga bo s prvim udarcem zbil na tla. Polde pa je dejal: „Kako? Na tre- buh ali na hrbet?“ „Na trebuh!“ zavpije razjarjena zver in odda nekaj strelov v zrak, nato pa ustrelj ubogega Poldeta v tilnik. Tako je padla prva žrtev. Štirje domobranci, katere je poklical iz vrste, so ga odnesli v stran. Izkopali so mu grob z golimi rokami in žlicami. Vsak izmed nas se je samo

v duhu poslovil od tega junaškega mučenca, saj mu drugače nismo mogli izkazati časti.

Po tem žalostnem dogodku se je pričela splošna preiskava ali bolje rečeno: kraja! Od tega kar je še ostalo od prejšnjih „obiskov“. Razložili smo vse kar smo še imeli na plašče, ali šotorska krila, partizanskim kupcem na ogled, kateri so nam plačevali samo s klofutami. Kdor je imel več, je bil seveda bolj tepen.

„Kje si dobil to uro? Kje ta prstan? Svinja bela, partizana si ubil! Zdaj pa zopet izročiš našo lastnino nazaj!“ Kljub žalostnemu položaju sem se moral smeјati tem ušivcem, kateri so nas hoteli prepričati, da mi od njih krademo in ne oni od nas. Ob štirih popoldne so nas razdelili: Častnike posebej, nato člane Vaških straž, mladoletne in partizanske dezertarje. Nato so nas stlačili v barake.

Naslednji dan, 30. maja je prišel v naše taborišče nov transport. Med njimi sem spoznal mnogo starih soborcev. V našo in sosednjo barako so prignali bivše partizanske dezertarje in domobranske prostovoljce. Enemu izmed njih se je posrečilo skriti nekaj cigaret s katerimi smo si preganjali ta obupni dolg čas.

1. junija so odpeljali častnike in propagandiste neznano kam. število nas se je skrčilo za nekaj sto mož. Kakšna je bila njih usoda smo samo čutili s slutnjo, da nas čaka isto. Samo vprašanje časa je bilo kdo bo prišel prej na vrsto... Stražar nas je odpeljal v sosednjo barako na zaslišanje. Zasliševal nas je mlad poročnik iz okolice Iga pri Ljubljani. Spraševal nas je: Koliko časa smo bili pri domobrancih, in če smo prostovoljno pristopili? Zakaj smo ušli od partizanov? Zakaj se nismo predali ob razglasu partizanske amnestije? itd... Zaslišane domobrance so stalno odvažali in v taborišče vozili nove. Hrana je bila silno slaba in nezadostna. Dobili smo uši. Neki komunist nas je začudeno vprašal; kako je mogoče, da imajo tudi angelčki uši, ker da je bil do sedaj prepričan, da imajo rade samo partizane.

3. junija je prišlo povelje, da moramo vsi na dvorišče. Uvrstilo se nas kakih štiristo in smo tako odkorakali v mesto Kranj na kolodvor. Najeta komunistična drhal se je prišla od nas posloviti in nam pripravila še hujše slovo kot je bil sprejem. Pljunki so nam kar deževali v obraz. V vsak živinski voz so nas ntllačili po petdeset in nas odpeljali v škofove zavode v št. Vid nad Ljubljano. V škofji loki so nam priključili še 500 domobrancev. Pri Medvodah smo se morali presesti na drug vlak, ker je bil železniški most porušen. Popravljali so ga nemški in italijanski vojni ujetniki. V škofovih zavodih smo spali kar na cementnem tlaku v kapeli. Naslednje tri dni so prihajali komunisti iz vseh krajev Slovenije, da so med nami iskali žrtve iz njih domačega kraja. Radi bi jih odvedli v svoj kraj, in jih tam mučili in pobijali. Poveljstvo jim te želje ni izpolnilo iz vzroka: Da se da skupen grob lažje zabrisati kot pa tisoče posameznih in z mnogimi pričami, katere bi lahko iznesle resnico v svet. Kljub slabi hrani se ni

nihče počutil lačnega, vendar so se kmalu poznale posledice oslabelosti z drisko. Tako bolnim so partizani posvečali še posebno pažnjo. Vso pot tja na stranišče in nazaj so jih tako strašno pretepali, da so se le na pol živi privlekli nazaj. Kdor je bil enkrat tam se ni več upal prositi na stranišče. Zaslíševanje oziroma groznje so se vrstile druga za drugo. Nihče se ni smel braniti, temveč samo potrditi njihovim obsodbam. Kdor ni tega takoj storil, so ga tako dolgo pretepavali, da je „priznal“.

4. junija so nas zopet obiskali partizani iz različnih krajev. Bili so Dolenjci, Gorenjci, štajerci in Notranjci. Med njimi sem spomnal Sabor Janeza iz Nemške vasi, Tečavca (fotografa) iz Ribnice, Otoničar Staneta iz Žlebiča, Oberstaja iz Sodražice, brata Arkota iz Sodražice itd.... Govorili so nam, da smo izvržek človeštva, da sploh nismo vredni, da živimo. Sploh pa so tu z nami delali kot s psi. Zelo smo bili v skrbeh kaj bodo z nami napravili. Kdaj in kam nas bodo odpeljali. Nekateri so dejali, da bodo vsakega poslali v svoj domači kraj. Drugi so zopet dejali, da bo vsak poslan tja kjer je bil kot vojak. Nekaterim pa smo se celo tako zasmilili, da nam niso hoteli povedati ničesar, da bi nam s tem olajšali trpljenje. Drugi so nam zopet obljubljali prisilno delo po več let ali pa dokler ne bo vse obnovljeno. Ob pol treh popoldne so nam dali prvič jesti. Dobili smo korenja in nekaj rezin krompirja, seveda nazabeljeno in neslano. Okrog desetih zvečer smo dobili ravno tako večerjo.

5. junija so nas ponovno popisovali in spraševali in zaslíševali. Zaslíševanje je vodil Sabor Janez iz Nemške vasi pri Ribnici, drug je bil pa nekje nižje od Ribnice in se nisem mogel spomniti njegovega imena. Pri-povedoval je, da so Nemci na boljšem, ker jih priznavajo kot vojne ujet-nike, mi pa smo brezpravni izdajalski psi. Popoldan ob eni so nam dali hrano in zopet ob osmih večer. Več kot trikrat na dan smo morali ribati cementni tlak.

6. junija je bilo približno kot prejšnje dni. Obiski partizanov, zaslíševanja in pretepavanja.

7. junija. Po polnoči so nas začeli poimensko klicati. Ker se radi spanja ali strahu nismo odzivali, je neki partizan razkačen zavpil: „Auf!“ Vsi smo morali naglo vstati, se postrojiti po sredi kapele in tako čakati, kaj bo. Tam smo stali in se spogledovali. Pulili so nas iz vrst po štiri ali pet mož na enkrat. Gnali so nas na hodnik. Tam so vsakega preiskali in nekateri so se morali sleči do nagega. Poleg tega so nas pretepali z opasači in palicami. Jaz sem še posebno slabo naletel. V roke me je dobil neki bol-ničar. Moral sem se sezuti, sleči bluzo in mu dati denarnico, v kateri sem imel molitvenik in rožni venec, katero mi je vrgel nazaj, ker na srečo ni opazil skritih tisoč lir. Prišel me je spraševati in ko sem mu povedal moje ime mu je obraz kar posinel. Prišel me je brcati s težkimi planinskimi čev-lji. Ker je uvidel, da sem kljub brcam ohranil mirne živce, ga je še bolj ujezilo. Zagrabil je puško in me z nje kopitom suval v prsa, da sem le s težavo dihal. Ukazal mi je naj pograbim čevlje in grem nazaj. Ker sem

imel težavo izbrati svoje čevlje iz kupa so me začeli pretepevati z opasači. K sreči sem jih kmalu našel in šel nazaj. Vso pot so me pretepevali po glavi. Na hodniku sem videl še druge sotrpine, bose, s čevlji v rokah in vse pretepane ter s krvavimi glavami. Le nekateri so dobili nazaj vojaške skodelice ali nahrbtnike, večina nas pa je ostala brez vsega. Ko so nas tako vse preiskali in dobro pretepli so nas zopet nagnali nazaj v kapelo. Dali so nam nekaj hrane, za katero mi ni bilo, pa sem vseeno moral v zbor.

Okrog tretje ure popoldne je prišlo povelje, da se moramo uvrstiti v štiristope, nakar so nas prešteli in smo odkorakali na postajo v št. Vid. Tam so nas zopet naložili na živinske vozove, v vsakega po petdeset, in ob štirih popoldne je vlak odpeljal proti Ljubljani. Na ljubljanski postaji je vlak ustavil. Skozi razpoko voza sem videl množico ljudi, katera je opazovala naš vlak. Začeli so nas zmerjati z: belimi svinjami in izdajalci. Dobro, da jih partizani niso pustili blizu. Tam smo obstali kakih petnajst minut, nakar je vlak nadaljeval pot proti Kočevju. Ker je bil most čez Gruberjev kanal porušen, smo morali zopet zamenjati vlak. Pri zamenjavi vlaka smo morali vso pot teči in komunisti so nas med potjo pretepli. Pri živinskem vozu sta stala dva rablja in z udarci pomagala vsakemu, da je hitreje skočil v premikajočo se ječo. To je potrdilo že moje prejšnje slutnje, kakšni usodi gremo naproti... V smrt... Čepel sem v vagonu. V Grosuplju sem pogledal skozi zamreženo okno, a je partizan takoj zakričal, da me bo ustrelil, če se hitro ne umaknem. V vagonu smo imeli zelo slab zrak in sem mirno sedel vso pot do Kočevja.

9. junija. Okrog šeste ure zjutraj so odprli približno polovico železniških vozov in iz njih izgnali zmučene in pretepane domobrance, da so izpolnili število so odprli še en voz in iz njega potegnili domobranca Trošt Antona iz Cikave pri Grosuplju. Ko so odgnali prve, so nas nagnali v prvo nadstropje in takoj zopet doli na dvorišče, kjer so nam dali jesti neko pokvarjeno zelje s fižolom in temu primešali smrekove igle. Nekaj fižolov sem z roko zagrabil in pojedel, ostanek pa vrgel na smetišče. Partizani so se mi smejali in rekli: „To, kar si vrgel v stran, bo pa za tiste, ki pridejo za tabo.“ Iz dvorišča gimnazije so nas gnali skozi mesto proti dolgi vasi v Dijaški dom. Natrpali so nas v zgornje sobe; še enkrat vse preiskali in zahtevali, da izročimo vse kar še imamo. Starc Jože iz Dolenje vasi nam je pravil, da moramo izročiti vse kar imamo radi tega, ker da so iz prejšnjega transporta zaklali stražarja in je tako nekaj domobrancev pobegnilo. Nas pa da bodo radi varnosti in odvedli na sodišče na zaslišanje. Poleg tega nam je zagotavljal naj bomo kar mirni.

Iz sobe so odganjali po devet ali deset domobrancev, jih gonili na dvorišče, kjer so si morali zavihati rokave, nakar so jim z žico zvezali roke na hrbtno, nato so zopet z žico zvezali po dva ali tri skupaj. Ko je bila tako skupinica zvezana so jo pretepevali z gorjačami in gonili v sobo, kjer smo čakali za odhod. Čakanje, bolečine in negotovost so bile hujše kot smrt. Žica se je zajedala v meso. Nekateri sotrpini so od lakote, pretepanja in nezno-

snih bolečin padli v nezavest in tako zvezani viseli na še prizavestnem sotrpinu, da se mu je tako žica še globlje zajedala v meso, kar je povzročalo nove bolečine.

Začeli so nas nakladati na tovarne avtomobile. Ker smo bili po trije ali dva skupaj zvezani smo pri vstopu na tovorni avto morali najprej poklekniti na zaboje, zopet vstati, poklekniti na avto, kjer smo morali klečati z obrazi od smeri vožnje. Ko so napolnili avto so zaprli vrata in nas odpeljali proti Kočevju. Zavili smo na desno, mimo gradu čez most in po mojem je bila smer proti vasi Zelna in od tam naprej v gozd. Koliko časa smo se vozili ne vem, zdelo se mi precej dolgo, posebno še ker me je komunistični rabelj nabijal z gorjačo in poleg vsega še stal na mojem hrbtu, da je tako lažje nabijal po drugih. Z gorjačo mi je dajal opomine, da naj se ne oddihujem pod njegovo težo.

Nekako en kilometer pred ciljem so avtomobili ustavili in na mestu dvakrat obrnili. Nato nas je vprašal rabelj, če vemo kje smo? Nihče mu ni odgovoril. Molč... Strašna tišina je vladala med nami... Zopet je zavpil iz kabine: „Kdo hoče vede?“ Nekdo izmed nas, kateri je bil najbrže bolj žejen kot ostali se je oglasil: „Jaz“... Dobil jih je z gorjačo po glavi namesto vede. Zopet nov dokaz, da od komunistov ne moreš ničesar dobrega pričakovati.

Pripeljali smo se v bližino morišča. Čuli smo eksplozije ročnih bomb in regljanje strojnic, kot, da bi se znašli na bojišču. Pred menoj klečeči domobranec je zašepetal: „Smo že na mestu.“ Kamion se je naglo ustavil, da smo omahnili in butnili drug v drugega kakor morski val ob strmi obali. Odprli so vrata... Tu so nas čakali stražarji z gorjačami... zopet z gorjačami... saj jih je že toliko udarjalo po nas, da bi že skoro postali apatični če bi udarci na še nezaceljene rane preveč ne skelci. Ostro, divje povelje, kakor ga more izbruhniti samo strupeni komunist: „Prva vrsta na kamionu, sedi!“ Štirje rablji so priskočili in sezuvali sedeče žrtve. V čakanju, da pridem na vrsto sem opazoval ta žalostni primer, kateri mi je tako živo ostal v spominu. Od kamiona do jame je bila novo napravljen pot posuta z ostrim kamenjem. Ob obeh straneh te zadnje poti v smrt pa so stali rablji s pohoto sovraštva, da nas še zadnje trenutke pred smrtjo mučijo. Videl sem na lastne oči, kako so mučili domobranca Antona Marolta, doma nekje iz Suhe krajine. Zvezan je ležal z nekim sotrpinom na tleh. Komunisti so jih strahovito pretepavali. Vsa krvava sta se hotela dvigniti, vendar se nista mogla. S tistega mesta nista več vstala, pač pa so jih komunisti kar od tam vrgli v jamo.

Moj prijatelj in jaz sva bila zadnja iz našega kamiona. Oba sva bila še precej pri moči. Sledila sva ostalim... po tej zadnji... strašni... poti. Komunistični rabelj mi je kar z nožem zrezal čevlje z nog, da je kot mesar opravil to zamudno delo. Kar padla sva s kamiona. Na poti proti jami sem opazil med ostalimi rablji partizanskega oficirja Janeza Šega iz Sajeveca pri Ribnici: po domače: „špelkn“. Čul sem streljanje. Komunisti so naju z

gorjačo obdelovali in vpili: „Marš, svinje bole...!“ Kakih petdeset metrov od jame so nas ustavili in tiste, kateri so imeli še kaj vrednega na sebi razvezali in slekli do nagega. Vendar le po tri ali štiri pare zvezancev so razvezali naonkrat, ker so se menda bali še nagih domobrancev. Tudi naju so razvezali in sleči sem moral vse razen spodnjih hlač, katere rablju niso bile všeč. Tiste, ki niso imeli nič vrednega na sebi, so pa kar zvezane podili proti jami. Mnogi so padali v jamo ne da bi jih zadela svinčenka. Vendar njih usoda je bila ista od ostalih. Padeč v jamo je bil kakih 25 metrov in z zvezanimi rokami je bil ravno tako smrten kot krogla v tilnik. Poleg tega so komunisti od časa do časa metali v jamo ročne bombe in vanjo streljali z brzostrelkami.

Ker nisem hitro razumel ostrih ukazov sem jih zopet dobil z gorjačo po glavi, ko sem tekel proti jami. Ko sem pritekel do roba jame, me je tam čakal rabelj. In mi nametal celo kopico vprašanj: „Odkod si? Koliko časa si bil pri domobranci?“ itd. in to samo radi tega, ker je hotel videti, če imam kaj zlatih zob. Tiste, ki so imeli kak zlat zob so potegnili na stran: Gorjača in želja po zlatu sta opravila svoje delo. Pri meni ni bilo nič zlatih, štiri svoje sem imel izbite, ostale pa od udarcev razmajane. Ubijalec je zavpil naj se obrnem proti jami in počepnem. Storil sem kot je hotel. Čakati sem moral, da je napolnil revolver... Strel... Svinčenka me je udarila skozi laso in jih vrgla na čelo. Nisem vedel, če sem ustreljen ali ne... Tisti trenutek nisem menda prav nič mislil, zato sem kar skočil v globino. Ko sem padal v jamo sem se med padanjem ujel ob deblo bukve, katera je najbrže prej rastla ob jami in je pri razstreljevanju brezna padla vanj. Stala je tam kot bi tam že preje rastla, le vej ni imela več, debela je bila približno kot žrd. Padeč v jamo je bil dokaj silen, da me roke niso obdržale na spelzki bukvi, tako, da sem pridrčal v brezno s presečkano peto in ranjenim stegnom. Rane niso bile velike, vendar so me skelele, da sem jih le s težavo prenašal.

Ko sem tako sedel ob debelu bukve me je izza podzemske skale nagovoril še živ domobranec: „Beži stran od tam, ker v jamo mečejo ročne bombe in tudi streljajo vanj“; mi je hitro dejal. Splazil sem še k njemu, kjer je bilo varnejše. Vprašal sem ga, če je še kaj živih? Odgovoril mi je, da tam doli jih more biti še več. Spustil sem se nižje in vprašal: „Ali je tam še kdo živ?“ Namesto odgovora sem dobil vprašanje: „France ali si ti?“... Spoznal me je po glasu, kakor tudi jaz njega... „Vinko ali si ti?“ Vprašal sem ga kako dolgo je že v jami: „Pet dni“ je odgovoril. Počasi so se mi oči privadile temi, da sem spoznal v kakšnem položaju se nahajamo. Kup mrličev v jami je bil visok in hitro rasel. Le s težavo sem videl v stransko vdolbino v kateri je ležalo kakih sedem domobrancev. Samo stokali so še, znak, da so se že poslavljali od življenja. Izmed njih sem spoznal že prej omenjenega Vinkota. On je bil še najbolj pri moči. Imel je na sebi razcapano bluzo iz šotorskega krila in prav tako kapo. Glavo je imel zavito v cunj. Le del obraza sem mogel videti in še to kar sem videl je bila ena sama rana.

V jami je bil mraz, da sem se ves tresel. Gledal sem okrog, kje bi dobil kaj za obleči. Kar hitro sem iztaknil. Ob steni je sedel eden, kateremu se ni bilo treba sleči. Malo sem ga potresel in videl, da se ni več ganil. Začel sem ga slačiti, ker je bil že trd sem le s težavo dobil obleko z njega. Tako sem se malo bolje počutil. Morila me je žeja in izkal sem po jamo, da bi našel vodo, splezal sem v nizek stranski rov, da sem z glavo butal ob strop. Mislil sem si: „Kjer so kapniki mora biti tudi voda“. Kapniki so bili vlažni, vendar vode pa nikjer. Lizal sem mokre kapnike in tako dobil vsaj malo mokrote v sebo. Splazil sem se še naprej in našel enega živega, kateri me je tudi takoj posvtril na bombe. Tudi on je imel na sebi nekaj obleki podobnega. Poleg njega sem našel še kakih trinajst živih. Iz za skale smo opazovali, kako so padale nedolžne žrtve v jamo.

Proti večeru je streljanje ponehalo. Vsi tisti, kateri smo še ostali živi smo se posvetovali, kako bi se rešili iz jame. Naravno, da bi vsak rad prišel čimprej ven iz tega groznega brezna smrti. Z ničemer si nismo mogli pomagati. Mislili smo, če bi se našel kdo, da bi nam prinesel vrv in vsi bi lahko prišli ven. Vendar kdo bo prišel?... Komunisti so imeli morišče močno zastraženo iz bojazni, da bi njih pokolji ne prišli v javnost.

Ko se je znočilo smo splezali na gomilo trupel in začeli ogledovati kje in kako bi se mogli rešiti. Prvo noč nismo dosti poskušali, da bi prišli ven iz jame, ampak smo skušali najti kak stranski izhod. Vedeli smo da je bila odprtina na vrhu zastražena. Nekemu domobrancu se je že bledlo od bolečin, lakote in žeje ter je pravil, da je že prej hodil, in da ve za skriven izhod. Verjeli smo mu in začeli z delom. Vlačili smo narazen trupla pomorjenih domobrancev katera so začela smrdeti. Postajala so spolska, tako, da smo le s težavo lovili ravnotežje. Gomila mrličev je oživela... Slišali smo šumenje, kakor da bi nekje pod našimi nogami tekla voda in v lahнем slapu. Najbrže so bili to že podzavestni občutki strašne žeje, katera nas je poleg drugega trpljenja tako strašno morila. Kar smo prestali, kot živ človek še zmoremo sprejeti to šumenje, kot nekakšno zvonjenje med življenjem in smrtjo.

Proti jutru naslednjega dne smo opazili, da je kopa mrličev na kate-re vrhu smo bili, pričela lesti narazen. Zopet smo se poskrili v postranske rove, da bi nas komunisti naslednje jutro ne opazili, ko so nadaljevali s pokoljem naših bratov soborcev... Naslednji večer smo zopet prišli iz naših skrivališč, vendar, ko smo se v ranih jutranjih urah vračali nazaj smo komaj zlezli v postranske rove, kjer so se trupla mrtvih v spolskosti raz-lezla in nam skoraj zaprla dohod v skrivališče.

Čez dan so komunisti pripeljali nove žrtve. Ko so končali z njimi so začeli razstreljevati jamo... brezno pomorjenih. Verjetno je duh mrtvih iz jame segal že predaleč ali pa jih je postalo strah stražiti mrtve Domobrancel.

Prva razstrelitev... Zelo me je presenetila. Ravno kar sem bil na straži, ko sem doživel občutek, da nas hočejo za vedno pokopati. V ušesa je udarila

strašna eksplozija. Kamenje se je vsulo v jamo. Prah, posledica razstrelitve je posipal trupla in se počasi dvigal. Trupla so izgledala, kot posuta s pepelom, ...kot bi bila to pepelnična noč... Zopet razstrelitev... silnejša od prve... vsule so se velike skale in kamenje na vrh gomile. Pritisk teh skal je bil tako silen, da so trupla kar drsela na razen.

Do večera smo bili zazidani s trupli in le v enem samem kotičku je ostala odprtina, da smo se le s težavo drug za drugim ven izkopali. Tista bukova žrd pa je ostala tam kot je bila, samo nje vrh je bil še dalje odstranjen od stene brezna kot prej. Ta bukova „žrd“ v katero smo gledali kot v poslednjo bilko naše rešitve. Tedaj nas je bilo še osem. Imena treh se še spominjam, napisati jih ne smem. Potiskali smo tisto bukovo žrd k steni. Spodaj se nismo mogli od iste pomagati, zato sem jaz splezal na vrh nje in jo začel majati, počiskati proti steni, ostali so pa spodaj polagali kamenje pod njo, da bi se tako čim bližje nagnila k steni. Trupla mrtvih so objemala to žrd, da se ni premaknila. Zdelo se nam je, da je vse upanje na našo rešitev po tej poti izgubljeno.

(Sledi)

P. B.

Ob robu afere z vetrinjskim gradom

Kritika neke osebnosti, ustanove ali organizacije je včasih edino, kar takemu „kritizirancu“ daje videz neke dejavnosti in popularnosti, in mnogi se s tako kritiko celo okoristijo in iz nje skujejo pravo „kariero“.

Nedavno je bila takega dvomljivega „priznanja“ deležna slovenska politična emigracija, ko je koroški deželni glavar Sima objavil, da ni dovolil Mohorjevi družbi nakupa vetrinjskega gradu, ker obstaja resna možnost, da bi pri tej kupčiji sodelovali politični emigranti iz Združenih držav, ter da bi vetrinjski grad lahko postal središče protijugoslovanskega delovanja.

Ta žalostni primer kaže ne le na cinično potvarjanje dejstev s strani koroškega deželnega glavarja, temveč tudi na še bolj žalostno ugotovitev, da celo v vprašanju obstanka slovenskega življa na Koroškem uradni slovenski komunistični predstavniki ne morejo preko politično-ideoloških pregraj; saj tega stališča glavarja Sima, ki je v popolnem nasprotju z interesi slovenskega prebivavstva na Koroškem, niso obsodili.

Poročilo navaja, da bi samo popravilo vetrinjskega gradu veljalo 35 milijonov avstrijskih šilingov, kar je skoraj milijon in pol dolarjev. Če računamo, da bi vsaj toliko znašala tudi sama kupna cena, pridemo do vsote treh milijonov dolarjev. O smešnosti trditve „da bi slovenska politična emigracija bila zmožna take vsote, je torej sploh neumno razpravljati.

Sima je pač za svoje nemško, šovinistično stališče uporabil najbolj prikladen argument ter hinavsko dodal, da ne bi rad kvaril prijateljskih odnosov s Slovenijo in Jugoslavijo. Resničen razlog za prepoved nakupa pa je seveda v tem, da so se on sam in z njim avstrijski nestrpneži ustrašili, da bi nekaj več javne lastnine na Koroškem prešlo v slovensko roke.

Sima je tudi naravnost navedel, da Mohorjeva družba tiska knjige „neobelogardistov“, pri čemer je gotovo mislil na Cirila Žebota; in to poslovno razmerje naj bi bilo vzrok za sum, da bi slovenska politična emigracija uporabljala vetrinjski grad za neko centralo svojega „protijugoslovanskega“ delovanja.

Zdrava pamet bi morala vsakemu Slovencu, kjerkoli pač že živi, narekovati, ednosno potrditi, da je v interesu koroških Slovencev vseh barv in prepričan, da čim več nepremičninske lastnine na ogroženem koroškem ozemlju preide in ostane v slovenskih rokah.

Gospodarska likvidacija narodne manjšine je vendar prav tako, ali pa še bolj nevarna, kot politična.

Zato je bil ob tej priliki s strani uradnega slovenskega vodstva storjen nov greh nad slovenskim narodom, ker tega postopanja koroškega glavarja ni označilo za tisto, kar v resnici je — šovinističen ukrep proti slovenski manjšini na Koroškem — in ga obsodilo.

Ljubljansko „Delo“ je sicer prineslo poročilo dopisnika Plavčka, ki pripisuje to akcijo „ostankom nacionalističnih nestrpnežev“; o kaki uradni obsodbi Simove razlage pa ni nobenega sledu. Sima sam pa je celó pohvalil „Slovenski vestnik“, češ da je „objektivno“ poročal o tej zadevi. Keklikor nam je znano, je „Slovenski vestnik“ list komunističnemu režimu naklonjenih ljudi na Koroškem.

Druga stran te medalje pa je seveda v dejstvu, da je slovenski časopis („Delo“) s ponatisom te Simove izjave slovenskim bralcem v domovini prikazal politično emigracijo kot neko skupnost, zmožno celó milijonskih vsot za nakup vetrinjskega gradu. Z drugimi besedami: strašilo, s katerim slovenski komunisti varajo narod v domovini, je nenadoma dobilo še strašnejšo obliko; in v resnici se je treba vprašati: kakšni nameni so vodili slovenske komuniste, ko so dovolili dobežedno razlago Simovega razloga za zavrnitev Mohorjeve družbe?

Da je odgovornim ljudem v Ljubljani stanje v emigraciji dodobra poznano, o tem ne more biti dvoma. — Gre torej pri objavi te neumnosti za spodrsljaj; ali pa za namen načet, da bodo lahko tudi v bodoče vse svoje napake napravili „vplivu in delovanju emigracije“, ki je zdaj nenadoma zadobila še sloves: finančno močne skupnosti?!

In slednjič: celotna afera je seveda indirektno ali celó direktna posledica dejavnosti enega samega človeka, odnosno ene same kajige. Slej ko prej smo sičler mnenja, da je bil obisk dr. Žebota v Ljubljani vsaj laktična napaka in je — kot zdaj kaže — škodoval tudi Mohorjevi družbi; po svoji iznajdljivosti in aktivnosti pa vseeno dokazuje, da so še vedno pota in načini, po katerih je mogoče dvigniti prah, ki danes pokriva slovensko po-

litično življenje v domovini. Ob tem bi se morali zamisliti vsi oni, ki izpregajo konje pred vsakim klancem, rojevajo pa vse mogoče božične, veliko-nočne in oktobrske poslanice in se potem vračajo v svoje, zdaj že 25-letno — spanje...

Dr. C. Žebot:

Misel ob grobu dr. Mihe Kreka

(Pričujoč spis nam je poslal avtor s prošnjo za objavo. Op. ur.)

Na pogrebu pokojnega dr. Mihe Kreka, slovenskega zastopnika v zadnji predvojni vladi kraljevine Jugoslavije in poslednjega slovenskega državnika iz predhodnega razdobja JRZ po šestojanuarski diktaturi, je ob njegovem grobu v Clevelandu dne 22. novembra dr. Ciril Žebot, profesor na univerzi Georgetown v Washingtonu, povedal naslednjo spominsko misel:

„Prišel sem se posloviti od pokojnega dr. Mihe Kreka, kateremu sem po naključju zgodovinskih dogajanj, ne po predhodnih načrtih, bil posebno blizu v dveh prelomnih obdobjih v času njegove državniške kariere.

Prvo teh srečanj se je začelo v Beogradu po oficirskem puču 27. marca 1941, ki je povzročil uničenje predvojne Jugoslavije in brezprimerno vojno trpljenje njenih narodov. V jutru nenadnega nemškega bombardiranja Beograda 6. aprila 1941 sva se z dr. Krekom povsem nepričakovano osamljena srečala ob ruševinah, pod katerimi je ležalo truplo vodilnega slovenskega ministra dr. Frana Kulovca, ki ga je ubila ena od prvih nemških bomb. Od tam sva se skupaj z dr. Krekom umaknila iz gorečega Beograda proti Užicam ter preko Bosne in Hercegovine v Črno Goro do Nikšića, od koder je zadnja vlada predvojne Jugoslavije 15. aprila 1941 odletela v Grčijo.

Moje drugo neposredno srečanje z dr. Miho Krekom je bilo v osvobojenem Rimu junija 1944 in je trajalo do junija 1945. To je bil čas, ko se je odigravalo zadnje dejanje politične likvidacije predvojne Jugoslavije, ko je s formalno-pravno pomočjo bivšega kralja Petra II. komunistična partija vpustavila nasilno oblast in uvedla stalinistično obliko totalne diktature nad narodi razdejane Jugoslavije, ki se je po smrti Stalina tudi sama začela nepovratno razkrajati.

Ti osebni spomini me navajajo k naslednji poslovilni misli. Politično vlogo pokojnega dr. Mihe Kreka bo morala presoditi zgodovina v luči osnovnega dejstva — in mnogih še nepoznanih podatkov — da je on privzel in nosil breme slovenskega narodnega zastopstva v dveh najhujših in najbolj kritičnih razdobjih v novejši zgodovini slovenskega naroda.

Slovinci bodo ohranili težavno narodno-politično službo dr. Mihe Kreka v spoštljivem spominu. Bog pa naj da njegovi globoko verni duši večni mir in pokoj.“

OČE NAŠ

Oče naš, kateri si v nebesih,

posvečeno bodi Tvoje ime,

pridi k nam Tvoje kraljestvo,

zgodí se Tvoja volja, kakor
v nebesih tako na zemlji;

daj nam danes naš vsakdanji kruh

in odpusti nam naše dolge, kakor tudi
mi odpuščamo svojim dolžnikom

in ne vpelji nas v skušnjava,

temveč reši nas hudega,

amen.

Vesoljna Luč,
od iztoka do zahoda,
od sev. ra do juga,
razgori naj Ti se žar
krvi, ki jo je raztrosil car
vekov in zvezdni čar!

Do neba povzdigni oltar,
nam naš križ!
Od iztoka do zahoda,
od severa do juga,
glej, naša Ti kri plameni,
žrtev Ti v blag pepel gori,
Tebi v dar.

Napolni z viharjem prsi naše,
vrtinec svetlobe
nam daj okrog glave,
razgali, sezuj nas
in pošlji v ledeni mrak —
kot trop jagenje
med krdelo volkov,
naj jih goli in bosí
s krotkostjo privedemo k Tebi.

Razrešili bomo zvezdni tok
s pomočjo Tvojo,
zravnali bomo
tega planeta pot
s Teboj, carjem časov, svetov.

Tu je oltar
ter pripravljen je žar
in nož silni —
žrtvi daj moč in mir,
da svetló vzplapola Tvoj dar
in vonj se razširi njegov
čez ves brezkončni obzor
v visoke zarje neba...

Major William P. Jones

Njegovo delo

Kanadski major William P. Jones je slovenskim emigrantom vsaj po imenu precej dobro poznan. To je tisti major Jones, katerega ime je tesno povezano s prisilno vrnitvijo slovenskih domobrancev komunistom v trpljenje in smrt. Umrl je oktobra 1969 na svoji farmi v Wellandportu blizu niagarskih slapov.

Njegova življenjska pot je pot revolucionarja. Prvo svetovno vojno je služil v Franciji. Tu je izgubil levo oko in dobil kos šrapnela v levo nogo, kjer mu je ostal do smrti.

Po vojni je bil spet v šoli in okrog leta 1921 vodil študentski štrajk na univerzi v Dalhousi. Kdor pozna zgodovino nemirov in štrajkov, lahko že ob tem ve, kakšne vrste študent je bil Jones. Pozneje je šolo pustil in delal v različnih službah; med drugimi je bil tudi prekupčevalec z nepremičninami (real estate) v Torontu.

Med drugo svetovno vojno je hotel biti spet vojak. Ker pa zaradi steklenega očesa ni mogel v kanadsko vojsko, je podpisal službo na trgovski ladji in odšel v Anglijo. Ko je bil tam, se je javil v angleško letalsko službo. Od tu je bil poslan v Afriko kot specialist za talno protiletalsko obrambo. Po dveh letih je bil poklican na vrhovno komando, prestopil v britansko armado in bil povišan v majorja. Njegova prva naloga je bila odskok nad Jugoslavijo, kar se je zgodilo 19. maja 1943.

Tistih dni se major Jones spominja takole: „Že prvi dan ali kaj sem videl, da so partizani nedvomno zelo dobro organizirani. Njih vojska je štela kakih 150.000, od katerih je bilo deset procentov žensk... Veliki predeli so že bili osvobojeni sovražnika.“

Že samo ti dve „ugotovitvi“ sta iste vrednosti kot vsa druga rdeča propaganda, kajti dokazano je, da so bila ta tkzv. „osvobojena ozemlja“ od okupatorjev izpraznjena kot dar v zameno za razne nenapadalne pogodbe, katerih so se partizani tudi vestno držali. Na ta področja so se zatekli zdraviti rane, ko so jih le preveč dobili od četnikov in drugih nacionalnih protikomunističnih enot.

Taka in podobna poročila je dajal major Jones kot predstavnik britanske vlade pri partizanih. Poročal je tudi o raznih uspehih in je za komuniste tudi zahteval potrebno vojaško pomoč.

Ker se je prav tiste dni odločalo, ali bo Britanija še nadalje podpirala Mihailovića ali pa se naslonila na Tita, so taka lažna poročila odločila v korist komunistom. Angležem Mihailović ni bil všeč, ker je pri svojih akcijah gledal na to, da reši in ohrani čim več življenj jugoslovanskih državljanov; Angleži pa so od njega zahtevali drznih akcij, četudi so Nemci

odgovarjali s strašnimi represalijami nad civilnim prebivalstvom. Britanci so gledali le na trenutno korist Anglije, trpljenje drugih narodov jim ni bilo mar; pa tudi ne njihov politični jarem po vojni. Saj je sam Churchill dejal: „Vseeno je, kakšen režim pride v Jugoslaviji na oblast po vojni; saj mi ne bomo živeli tam.“

Jones je v svoji levičarski politični orientiranosti seveda videl v partizanstvu „vojaško najmočnejšo in najučinkovitejšo silo, ki je poleg tega uživala največjo podporo domačega prebivalstva.“ Major Jones je vsa ta sfabricirana poročila jemal iz partizanskih propagandnih virov, ali pa jih je sam krojil po svojem naravnost fanatičnem marksističnem prepričanju, po katerem mu je bila zmaga komunizma edina rešitev za svet.

Imenovanje Jonesa za predstavnika britanske vlade za časa vojne je gotovo začetek največje tragedije za jugoslovanske narode, ki so bili iskreno in nezebično borbo proti nemškemu trinoštvu ter se borili za resnično svobodo na strani zaveznikov, pa so razni Jonesi in njemu podobni te veličanske žrtve zavestno šteli v korist komunistom. V času te nezaslišane zmede pojmov sta si britanski egoizem in rdeči imperializem podala roki: Britancem je bilo vseeno, če izginejo vsi narodi, da le angleški ostane; komunisti pa bi dosegli svoj cilj, četudi bi jugoslovanski narodi kot narodi izgini, samo da bi preživeli posamezniki bili — komunisti.

Jones je bil v maju 1944 poklican iz Jugoslavije in je dobil manj nevaren položaj.

Članek, iz katerega sem dobil te podatke, ne pove, kaj je ta položaj bil, in dodaja, da je njegovo delo še diplomatska tajnost in bo tako ostalo do leta 1978.

Titova hvaležnost

Major Jones za svojo vojaško službo od angleške vlade ni prejel nobene pohvale. Po drugi strani pa je Tito kar šaril z različnimi odlikovanji, s čemer je gotovo najbolje dokazal, da je bil njegov nastop protinaren in da je bil prav major Jones tisti, ki je s svojimi lažnimi poročili o jugoslovanski ilegali obrnil politični položaj v korist partizanom. Tako jim je omogočil, da so kljub dejstvu, da je narod komunizem obsedel in ga zavrnil, navzlic odkričnemu sodelovanju partizanov z okupatorji, partizani v očeh zapada veljali kot borci za svobodo in jim je zato bila dana politična oblast nad ozemljem Jugoslavije.

Še pred koncem vojne je v London prišlo za Jonesa prvo jugoslovansko odlikovanje. To je v britanski vojaški komandi zbudilo veliko pozornost, a narejenega ni bilo nič. Vprašanje je, ali to odlikovanje potrjuje možnost, da je bil samozvani maršal Tito že pred koncem vojne vnaprej določen poglavar povojne Jugoslavije in so bili potemtaka Tito-Šubašičevi razgovori le kulisa političnih kramarjev, za katero so jugoslovanskim narodom delali načrte o rdečem suženjstvu, ali pa si je Tito že takrat sam

lastil oblast v senci sovjetskih armad, ker mu je bilo znano, da zapad zapusti čele narode za ceno enega dnevnega navideznega miru?

Pred leti je bilo v časopisih rečeno, da je bil Jones že vdruگیč v Jugoslavijo kot poseben gost maršala Tita. Če se prav spominjam, je bilo tedaj pisano, da je ob tej priliki prejel najvišje vojaško odlikovanje rdeče zvezde. Neko drugo poročilo pravi, da je major Jones prejel visoko vojaško odlikovanje od ambasadorja iz Otawe; možno pa je, da se to nanaša na isto priliko. Izgleda, da major ta odlikovanja ni jemal preveč resno, saj so jih našli vsa zamazana med kupi jugoslovanskih časopisov in spominkov.

S tem pa ni rečeno, da se je njegova politična orientiranost kaj spremenila ali ohladila. Okoliščine kažejo, da je imel rdečo Jugoslavijo zelo v časti. Svojo kmetijo v Wellandu je imenoval „Belgrad farm“. Ta je bila vsa leta shajališče raznih dvomljivih beguncev iz Jugoslavije, katerim je komunizem sicer osoil pamet, a jih je pozneje razočaral, mnoge pa tudi kot vohune poslal v Kanado oznanjat titoizem. Znano je, da je bil na raznih piknikih pogosto navzoč tudi jugoslovanski konzul iz Toronta. To je isti konzul, ki je torontsko mestno vlado tako prepričal o nevarnosti pred bombnimi napadi, da zdaj mesto plačuje 45 tisoč dolarjev letno za policijsko stražo pred konzulatom. (Tako je bilo rečeno v radijskem poročilu o božiču.) Le kje je zdaj junaštvo rdečih kolovodij, s katerim so neusmiljeno pobili na tisoče in tisoče vrnjenih in zvezanih protikomunistov?!

Obisk

Tega majorja Jonesa je poleti 1969 skrivaj obiskal član Tabora iz Toronta. Odkril je razne značilnosti tega starega revolucionarja.

Za obisk se skoro ni zmenil, ampak hitel opravljat pri svojih kravah. Šele, ko je to končal, je prišel v hišo, sezul škornje in delovno srajco zamenjal za drugo svežordeče barve; slično, kot so jih med revolucijo v Sloveniji nosili zloglasni politkomisarji.

Pribral je, da je bil v angleški vojaški misiji, a tam ni videl drugega, kot pravilnost partizanskega nastopa. Potem je bil poslan v Anglijo in drugam, kjer je pridobival jugoslovanske begunce za partizansko vojsko. To je bila verjetno tista armada, ki se je potem privalila preko Istre, in, za katero se spominjam, da so bili propričani, da se bore za kralja.

Veliko mržnjo je kazal do vsakega, ki je mislil, da komunizem nima vraga prav. Dejal je tudi, da bi v slučaju vojne med Kanado in Jugoslavijo vsak pošten emigrant iz Jugoslavije, ki je postal kanadski državljan, moral stopiti na stran Jugoslavije in se boriti na strani komunistov.

Ko je naš obiskovalec temu ugovarjal, je vzrojil in ga oblił z vsemi priimki iz rdečega slovarja, ki niso veljali samo njemu, ampak vsej emigraciji. Njegov nastop je pokazal, da se je učil vzgoje pri kravah. Do skrajnosti je bil napihnjen z rdečo ideologijo, druge izobrazbe ni imel nobene.

Priznal je, da je v Avstriji nagovarjal ljudi, naj se vrnejo v domovino in da ve, da se nikomur ni nič hudega zgodilo, ker komunistom je treba samo priznanje zmote, pa vse odpuste.

Spominjal se ni imena niti enega kraja v Jugoslaviji, kjer je bil; gonil je le to, kako so imeli partizani vedno in povsod prav, kako so uničevali Nemce in se borili za svobodo svojih narodov. Toda teh svojih trditav ni mogel podpreti niti v enem slučaju. Na vsak ugovor mu je iz ust kot iz zmajevskega žrela bruhnila ploha psovk in komunističnih parol, ki so v popolnem nasprotju z resnico.

Major Jones je bil res v polnem pomenu besede koristno budalo, ki je pomagalo rdeči revoluciji do oblasti.

Po vsem tem je res težko razumeti, kaj je vodilo britansko vlado, da je tako politično nerazgledanega in neizobraženega človeka poslala v Jugoslavijo nadzirat odporiško gibanje. Še teže je verjeti, da je vsa ta enostranska poročila sprejela, čeravno je brez dvoma imela na razpolago naprotna poročila o Mihailovičevih četnikih.

Brez ozira na dejstvo, da so komunisti posredno ali neposredno zakrivali smrt nad poldrugim milijonom človeških žrtev, je že samo postavitvev Jonesa in drugih znanih levičarjev v službo partizanom — zločin, ki se drži britanske pa seveda tudi jugoslovanske begunske kraljeve vlade.

MNENJA IN VRENJA

Ruda Jurčec: Skozi luči in sence

3. del (1935—1941)

Izdala in založila Editorial Baraga, Bs. Aires, 1969. Str. 416.

Za prvima dvema deloma svojih kulturno-političnih spominov, v katerih je Ruda Jurčec z doslej v slovenskem slovstvu nepoznanim — ali vsaj ne tako popolno dodelanim kozerskim stilom v mnogih pogledih odkrito in brez strahu na morebitne zamere z leve ali desne dihnil svežo sapo v gosto vzdušje naših privzgojenih pogledov, je sedaj s tretjim delom začel prav tako naravnost potiskati svoj ostri bisturi v čir, ki je zaradi tistega izrabljenega ozračja zrastel v naši narodni skupnosti ob obdobju minule druge svetovne vojne.

V letih 1935—1941, ki jim pisec posveča 416 strani tretjega dela svojih spominov, so usmerjevalci svetovnih razmer ves svet — in s tem kajpak nujno tudi našo domovino — že položili „na pare“. — „Ves zemeljski obod je bil mrtvaški oder.“ — to piščevo osnovno spoznanje je

vodilnica, s katero osvetljuje ta čas preko vrste dogodkov in osebnosti, ki so se zajedle v njegov spomin.

Ker je bil Ruda Jurčec v tem obdobju urednik vodilnega slovenskega dnevnika in službi tedanjih večinske in odločilne stranke na Slovenskem — dogodki niso samo kronološko odmevali od zunaj, ampak so jih izza njegovih uredniških miz vsaj za naše notranje okolje tudi usmerjali — pa povrh še šef uradne jugoslovanske časnikarske agencije v Ljubljani in dopisnik francoske novinarske agencije, ne more biti nobenega dvoma, da je stal v slovenskem žarišču usodnih dogajanj. To je osnovna okoliščina, na podlagi katere moremo šele pravilno razumeti tehtnost njegovih zapisov, pa nekoliko bolj pravilno in pravično oceniti njegove sodbe in sklepe, ki jih ne prepušča bralcu — kar bi bilo zanj vsekakor bolj udobno —, ampak jih sam naravnost pove ali vsaj dovolj odkrito nakaže.

Kot je v tistih letih svet začel z mrzlično naglico drveti „na pare“ tako se pred bralcem v kaleidoskopski barvitosti piščevega mojstrskega sloga v službi njegovih osebnih nazorov o svetovnih in domačih dogodkih vrstijo ne samo ti, ampak tudi njihovi — na eni strani v žrtve, čistost srca in namenov ter iskanje ideale verujoči, na drugi pa v narodno lakost ter umazane cajнке neznačajnosti in plitvih stremljenj pogreznjeni dejstveniki.

Ker pisec ne samo nikjer ne prikriva, ampak celo na vseh straneh natančno opredeljuje svoj zorni kot na čas, ki je z lučmi in sencami drvet skozi njegovo dojemajne, je kajpak nujno, da pod njegovo prizmo vidimo izginevati vrednote, ki jih je vzgoja redu njegovih sodobnikov še dvigala na svetilnik, pa so v resnici že nosile v sebi klico naše narodne nesreče. Po drugi strani pa so pod isto prizmo tudi že nakazane skozi rodove neopazne, pa zato tem bolj pristne prvine našega poslanstva v okolju sodobnosti, iz katere naj zraste bodočnost novih rodov Slovenstva.

To je nedvomno tudi piščev poglavitni namen, ki daje tem spominom poseben pomen. Če so namreč neki v lučeh in sencah časa porojeni dejstveniki neposredno povzročili ali pa vsaj posredno vplivali na psihološke osnove naše narodne nesreče za časa in še po komunistični revoluciji prav pod tujo okupacijo, potem moramo pač v vsem tem iskati nek smisel in izluščiti pozitivne zaključke. Tudi v tem pisec bralca ne pusti na cedilu.

Prav zaradi tega pa se pisec seveda nikoli ne bo mogel znebiti očitka subjektivnosti. Toda mi prav v tem vidimo naravo pišanja spominov, ki tako deloma pomagajo k čim boljši osvetlitvi dobe, deloma pa nujno doprinašajo tudi nove prispevke za njeno zgodovinsko gradivo. Šele ob osvetljenju z različnih žarišč in šele iz mozaika raznobarvnega gradiva bo poznejši zgodovinar lahko sestavil objektivno podobo dobe, ki smo jo vsaj sodoživljali, če ne že soustvarjali in zato nanjo nujno gledamo z različnih zornih kotov. Toda jedro ostane v vsakem oziru neizpodbitno. Takšno je ostalo tudi v spominih Rude Jurčeca. In to je še ena piščeva odlika, ker ga navzlic

subjektivni opredeljenosti ne skuša pačiti, kot smo tega vajeni — žal, ne samo v režimovskem zgodovinopisju doma.

Ker je Ruda Jurčec v ta del zajel kratko dobo 6 let, ki so kot nekakšen zgoščeni akord overture z vso intenzivnostjo pripravljala tragične, pa tudi najbolj veličastne dogodke naše zgodovine, mora po knjigi poseči vsakdo, ki noče preko neizogibnega zgodovinskega dejstva, da smo Slovenci navzlic morebitnim napakam v ocenah in taktiki vendarle bili prvoborci odpora proti svetovni komunistični zaroti in tako vsemu človeštvu o pravem času pokazali pravo pot.

Zato tem bolj nestrpno pričakujemo četrtega dela Jurčecovih Luči in senc, katere bodo pokazale, kako je s svojega zornega kota srkal v spomin in ohranil dobo, ki bo v pedobi slovenskega domobranstva kljub, ali pa prav zaradi vetrinske žaloigre poznim rodovom Slovincem svetila kot najbolj žarek zglad.

Pi. Ka.

ZANIMIVI PABERKI

Kača in njen strup

Kača je žival, ki spada med plazilce. V latinskem jeziku imamo dva izraza za označbo te živali, *Serpens (entis)*, ki pomeni tudi ozvezdje med malim in velikim vozom, in *vipera (ae)*, slovensko kača ali gad, v španščini pa se je beseda spremenila v *víbora*. Izmed vseh živali je beseda kača najstarejši literarni element, predmet književnega obravnavanja in zgodovine.

Že Sv. pismo piše, da je Bog poslal med Izraelce strupene kače za kazen, ker so zabavljali proti Bogu in Mojzesu, ki jih je vedil iz egiptovske sužnosti proti Rdečemu morju. Da so se lahko rešili smrti, je Mojzes naredil bronasto kačo, in kdor se je ozrl vanjo, ga kačji strup ni usmrtil. Tukaj je bronasta kača simbol Odrešenika — križanega Kristusa, ki tudi rešuje večne smrti.

Ko sta pa prva človeka, Adam in Eva grešila v raju proti čistosti, ju je tudi kača zapeljala v greh. Tukaj je pa kača podoba hudobca, ker je on govoril iz kače. Ta drugi simbol hudobca, hudiča, sovraštva in greha se je še do danes ohranil med ljudstvom. Danes pomeni kača nekaj slabega in se je vsakdo boji, tudi če ni strupena. Zato narodni pregovor to lepo psihološko utemeljuje: „Kogar je kača pičila, se boji zvite vrvi.“

Kača in strup pa sta imela tudi v mitologiji in svetovni zgodovini zelo pomembno, največkrat aitiološko, t. j. vzročno vlogo. Izmed neštetihi primerov iz svetovne zgodovine omenjamo samo kraljico Egipčanov, Kleopa-

tro, ki se je usmrtila s kačo. Iz novejšje zgodovine je znan primer smrti bolgarskega kralja Borisa, katerega, kakor poroča grof Ciano, so usmrtili s kačjim strupem.

Tudi v svetovni književnosti so kača zelo pogosten pesniški predmet, bodisi v pravljicah, povestih, romanih in pesmih.

Neki plemenitaš je imel krasnega konja, toda prerokovano mu je bilo, da bo prav ta konj vzrok njegove smrti. Da bi plemenitaš odstranil nevarnost smrti, zapove ubiti konja. Ko pa je šel čez čas pogledat tja, kjer je ležalo okostje konja, ga je popadla takta jeza, da je brenil v lobanjo, češ: „Ti mrha, bi me torej usmrtila!“ Toda v lobanji je bila skrita kača, ki ga je pičila v nogo in plemenitaš je umrl. Taka je usoda v književnosti.

Imamo pa neki resnični dogodek, ki nam prikazuje podobno usodo.

Jeroni, leta 1947 je imel v Bagnoliju tečaj za španski jezik sin ekvadorskega pisatelja Edvarda Zamocoisa (psevdonim). Nekega dne je pripovedoval, kakšna dežela je Ekvador in je povedal tale dogodek.

Neki kmet je šel v gozd. Tam ga je pičila v roko neka, zelo kratka kača, ki pa je najbolj strupena med kačami, tako da proti njenemu strupu ni zdravila. Menda je neki protistrup, ki pa ne sme biti več kot eno uro star, ker seveda praktično ne pride v poštev. Zato si je mož takoj odsekal roko z „macheto“, z dolgim meču podobnim nožem. Tako se je rešil smrti. Toda usoda je usoda. „Nesreča nikdar ne počiva,“ pravi pregovor.

Čez nekaj časa je šel mož spet tja in je našel še, mogoče prav zaradi hudega strupa, nedotaknjeno roko. Pobral jo je in vrtel po rokah, toda najbrže je imel kakšno nevidno ranico, da se je zastrupil in takoj umrl.

Plavolaska

V slovenski književnosti so bile poprej zelo v modi plavolaske. Še danes jo kakšen pisatelj včasih poveljuje, vendar pa danes plavolaske niso več tako pogoste v umetnosti, kot so bile nekoč. Časi so se spremenili, moda in okus tudi. Vdcr črnske muzike, ritma in plesa v ameriško kulturo in preko nje v evropsko je močno zamajal klasični okus tudi v umetnosti. Dandanes se pesniku ni treba navduševati samo za bledolično, suho in tenko plavolasko, ker so vsemogoče barve moderne, kakor na oblekah tako tudi na lasih. Danes si ženske barvajo lase po svojem okusu, črno, rjavo, sivo, pepelnato, rdeče, celo vijoličasto, zato se prav lahko pripetel pesniku, da danes opeva plavolasko, ki se bo jutri spremenila v rdečelasko.

Zanimivo je pa to, da večina bralcev ni vedela točno povedati, kakšne barve je pravzaprav plavolaska, čeprav smo imeli kravo plavko, vola plaveca, ker so skoraj vsi zamenjali plavo barvo z modro barvo. Perilo so ženske „plavile s pravilom“, ki je bilo modre barve, da so dobile lepo belo perilo.

Zmedo je povzročala slovenska spačenka plav, ki je nastala iz nemške besede: blau (moder). Beseda plavolaska pa nima nobenega opravka z modro ali sinjo ali pariško modro barvo, temveč je nastala iz prasloven-

ske besede palva (pelve)*. Ker pa je polglasnik, ki je stal pred l, prestopil za l in se podaljšal v a, polglasnik na koncu besede je odpadel, smo dobili besedo plav. To pa pomeni: svetle barve, skoraj belkaste barve. To barvo navadno označujemo s tujko blond. Plavolaska je torej svetlolaska ali blondinka, podobna pepelnato beli barvi, ne pa pšenični barvi, kakor pravi slovenski pravopis. Pšenični barvi odgovarja francoska beseda: beige (beiž), ne pa blond. Prave plavolaske, torej pepelnato bele, so pa zelo redke, zato se pa pesniki in pisatelji navdušujejo zanje.

* e - je polglasnik.

NAŠI MOŽJE

JOŽE ŠTEFANIČ – MARELMOHAR 50-LETNIK

Življenje Jožetovo se je začelo 22. marca 1920 v Stojanskem vrhu pri Cerkljah. Že rano v mladosti se je od zavednega očeta in matere učil poštenja, vere in ljubezni do svoje zemlje.

Ko je dorastel v fanta se je šel učiti za vrtnarja — ljubil je svojo slovensko zemljo, njene cvetlice, pesmi — jezik, vse kar je na naših lepih tleh. Bil je po različnih službah; v najlepših letih mladosti — pa ga je potegnila v vihar gorja — vojna. O tvojih vojaških predrznih delih — bi lahko napisal cel roman — uprl se je Nemcem, prišel v Ljubljansko pokrajino — tam so ga pograbili partizani in ga skoro ustrelili — po bistri glavi se je rešil — ušel smrti komunističnim zločincem in se pridružil z vsem

srcem domobrancem. Vsa Dolenjska ga je poznala pod imenom „marelmohar“ — to pa zato, ker je z svojo šegavostjo zabaval vse okoli sebe.

Ko so komunistične horde zasedle Slovenijo je bežal na Koroško ed koder se je za las rešil in postal grofov vrtnar v Železni Kapiji na Koroškem. Med rožicami je našel tudi svoje dekle, ženo go. Elzo. Po prihodu v Argentino je okušal vse bridkosti tujine, požrl je dosti krivic, pa si kljub vsemu urcdil svoj „Triglav“ v Tortuguitas, prov. Buenos Aires. Res z žuljevimi rokami in potem poštenjaka živi z dvema sinovoma in ženo na prelopo urejenem vrtu in domu.

Ko je imel težko operacijo na hrbtenici je bil korajžen — vse v bolnici je zabaval in ponudil roko v pomoč če je le mogel. Takrat sem spoznal še dve vrlini v njegovem značaju — hvaležnost in potrpežljivost.

Dragi Jože! Naj ti bo teh par skromnih besed v zadoščenje za vse hudo, v zahvalo za dobrega soldata - Marelnoharja, za odločnega anti-komunista, prijatelja in dopisnika gl. Tčbor. Ker ti res želimo — ostani tak — bori se za pravico, piši, govori, razkrivaj strahote komunizma tujcem. Tvoji soborci dvigamo čaše: „Kol'kor kapljic, tol'ko let — naj te Bog ohrani v krogu tvoje in slovenske družine!“

Sav

Florijan Slak

ŠE O SEPARATIZMU

V Taboru št. 5-6 1969 sta objavljena dva pisma g. Radivoja Riglerja g. Rudolfu Smerzaju. G. Rigler je v enem izmed njih omenil tudi moj članek: v Taboru št. 7, 1965, pod naslovom: **Perspektive in slovenski separatizem.**

Ne mislim poseči v njuno debato okoli „odiozne“ besede separatizem in separatisti, katero sem jaz — kot pravilno ugotavlja g. Rigler — uporabil tri in pol leta pred njim v svojem članku v Taboru.

K zgornji ugotovitvi bi samo rad pripomnil, svojega članka ne smatram za političnega; pač pa samo kot zgodovinsko primerjalnega.

Prvo, kar moram razumeti, je dejstvo, da niso vsi članki politične vsebine tudi že — politični.

Besede: separatizem, separatisti, odioznost itd., niso slovenski izrazi; vprašanje je samo, ali jih lahko nadomestimo z eno samo slovensko besedo istega določenega pomena. Za marsikoga izmed nas, ki živimo nad polovico svojega življenja izven slovenske skupnosti, ni vedno lahko tako besedo najti. Če torej uporabimo tujko, prav gotovo ni vedno ta samo produkt domišljavosti; dasi je tudi resnica, da jih mnogi uporabljajo samo zato, ker hočejo biti bolj „inteligentni“. Da pa med Slovenci prevladuje trditev zadnjega dela mojega stavka, bo potrdil vsak, ki mu pride v roke slovenski časopis iz domovine, kjer postaja sodobna slovenščina neki bodoči espe-

ranto; ali pa po komunistični teoriji jezik brezrazredne družbe, admirajočega naroda in države — za novo komunistično ero.

Vsak človek je že rojen separatist, ker se vedno hoče osamosvojiti; od staršev, družine; hoče posebne šole itd.

V Kanadi imamo npr. dva šolska sistema: public (javne) in separate (katoliške) schools. Slovenci v večini pošiljamo svoje otroke v „separate“ šole (katoliške, če v dotičnem kraju obstojajo, pomeni, če je dovolj katoličanov), za kar tudi plačujemo svoj šolski „davek“. Imamo namreč na izbiro, kateri sistem podpiramo. Tega v sosednih Združenih državah nimajo. Torej smo že „separatisti“; seveda ne politični.

Imamo pa tudi politični separatizem v francosko govoreči pokrajini Quebec. Tamkajšni separatizem pa pridno uporabljajo komunisti različnih vrst, ki so v preteklosti že organizirali teroristične akcije. Niso vse separatistične frakcije komunistične oz. pod njihovim vodstvom; kot v Sloveniji leta 1941—1943, tudi niso bile. Sam šef državne policije (RCMP) je na tiskovni konferenci izjavil, da separatisti (francosko govoreči) pošiljajo svoje ljudi pod krinko študiranja na vežbanje v Kubo in jih je vsako leto več. Izjave vodilnih separatistov so točno enake slovenskim OF propagandistom izza časa revolucije. V Kanadi so se torej komunisti skoncentrirali v „upornem“ francoskem delu, ki je za tukajšnje razmere neke vrste jugoslovanski jug... Za komuniste pa kotišče kubanske vrste.

V sosednih Združenih državah, kjer je samo angleščina uradni jezik (v Kanadi je poleg nje tudi francoščina), so komunisti in njihovi beli kapitalistični revolucionarji zasejali semé črnega separatizma. Ameriški črnci so se do nedavnega hoteli vključiti v belo prebivalstvo s kričanjem po enakopravnosti. Ko so politiki začeli pritiskati z raznimi zakoni na belo prebivalstvo, da bodo črni enakopravni, so komunisti takoj uvideli, da jim bodo speljali vodo mimo njihovega mlina. Spremenili so svojo taktiko in začeli propagirati črni separatizem.

Voditelj črnega separatizma v Združenih državah Robert F. Williams (bivši oficir pri marinah) je tudi predsednik Republike (Nove Afrike) (Republic of New Africa), ki „bo“ obsegala sledeče države v Združenih državah: Louisiana, Arcansas, Mississipi, South Carolina in Georgija, pa tudi North Carolina, ki je „predsednikova“ rojstna država.

Kanadski tednik „National Tattler“ od 9. nov. 1969 je prinesel celo stran pod naslovom: črnski načrt za delitev Amerike. V članku so slike in opis črnškega načrta za ustanovitev črnške države v Združenih državah — v smislu kitajskega komunizma.

Robert F. Williams (44 let) je pobegnul iz Združenih držav leta 1961, ker je ugrabil bel zakonski par v času rasnega trenja v Montroe, N. C. Postavil je radio Free Dixie v Castrovi Kubi in preko nje nagovarjal ameriške črnce, da na silo odgovarjajo s silo. Toda kubanski komunisti niso marali črnških nacionalistov. Zato se je preselil v Peking, kjer je bil zaposlen pri Mao-Tse-Tungu kot protiameriški propagandist. Tam je živel kot pravi kapitalist. Kitajci so mu dali najmodernejše stanovanje ter osebn

avto s šoferjem. Šolali so tudi njegove otroke. Poleti je preživel več mesecev na razkošnih letoviščih, kjer je živel kot kralj. Pisal je knjige, kot se spodobi poklicnim revolucionarjem. Vse to, je seveda delal na račun kitzajskega proletariata.

Leta 1968 se je Williams pojavil v Vzhodni Afriki v državi Tanzanija. Tam pa med svojimi črnimi rojaki ni našel smisla za probleme ameriških črncev in se je septembra vrnil v Združene države v Detroit, kjer se legalno bojuje proti vrnitvi v kraj svojega zločina s pomočjo svojega „državnega“ aparata, „ministrov“ in kapitala...

Kaj takega je možno samo v demokraciji, ki si na svojih prsih redi gadjo zalego in koplje lastni grob! — Kaj pomeni podcenjevanje nasprotnikov, bi na zapadu morali vprašati voditelje slovenske politične emigracije.

Za ilustracijo sem ravelal zgornja dva primera, ki pa nista ne edina, ne zadnja; sta pa tipična za mednarodno zaroto, delujočo izrazito na podlagi notranjih zadev in separatizma, kar na zapadu vedno najde „razumevanje“. Kadar pa gre za izraziti in čisti nacionalni separatizem, se kapitalisti in komunisti vedno znajdejo v bratskem zagrgljanju in tak separatizem začušijo. Najbolj kričeča primera nacionalnega separatizma sta v Afriki: **Kongo-Katanga** in sedanji: **Nigerija-Biafra**. Tukaj ni šlo za komunizem, ampak za tako opevano **samoodločbo narodov!** Kakšna ironija!

Kdorkoli je živel med revolucijo v domovini (mislim na zunaj, po okupatorju zasedene trge in mesta), bo vedel, da so komunisti s svoje „Osvobodilno fronto“ poslužili slovenskega nacionalnega separatizma kot najbolj zaslužnega „bluffa“ za komunistično zmago. Pobijali so vsako misel o Jugoslaviji. Propagandisti OF so šli (nekateri med njimi so bili najbolj „katoliški“ ljudje pred vojno) preko uradnih smernic komunistične partije v skrajni separatizem; ne samo s protijugoslovansko propagando, ampak naravnost z norostjo, da po osvoboditvi ne bo nobenih davkov; študirali bo vsak, kdor bo hotel; delavec in kmet ne bosta več jedla krompirja, meščanstvo pa pohane piške itd., itd. Trezni ljudje so se tiho smejali, ust odpreti pa se ni upal nihče, ker bi ga kot protiljudskega elementa — ubili!

Rdeče tolpe so se imenoval: **Slovenska partizanska vojska**, njeno politično zaledje **Slovenska osvobodilna fronta** itd. Govorili so o suvereni slovenski državi. Nosili so kape triglavke s slovensko zastavico in rdečo zvezdo v središču. V javnih povorkah pa so nosili samo slovenske zastave brez rdeče zvezde. Šele po priznanju komunističnega partizanstva po „zaveznikih,“ so leta 1943 tiho odstranili triglavke, katere so še dolgo potem obdržali stari partizanski borci-separatisti. Nove partizanske kape, zelo slične kapam sovjetske rdeče armije, so zamenjale triglavke, s katerih pa je izginila slovenska zastava; ostala je samo rdeča zvezda. Pri uničenju Turjalca in Grčaric (septembra 1943) z italijansko vojaško pomočjo in orožjem, ki ga je za partizane v spremstvu **Borisa Kidriča** in generallajtnanta **Jaka Avšiča** (bivšega jugoslovanskega aktivnega oficirja in v začetku sodelavca Mihailovičevega zastopnika za Slovenijo majorja **Karla Novaka**) izposloval angleški (Kanadčan) major **William P. Jones** (umrl l. 1969), pri

poveljniku italijanske „Soške“ (Isonzo) divizije generalu Ceruttiju v Novem mestu, partizani niso nastopali več kot slovenska partizanska (separatistična) vojska, temveč kot Jugoslovanska ljudska armija!

S tem šele je bilo konec po komunistih vodenega slovenskega separatizma.

Četniki v Grčaricah so bili kraljeva jugoslovanska vojska, vaški stražarji (ta izraz sem prvič slišal v emigraciji; doma smo jim rekli: „legisti“) pa so šele na Turjaku postali slovenski separatisti in se odslej borili pod slovensko zastavo. Vaški stražarji so do tedaj bili samo branilci svojih vasi pred banditi iz gordov (Legija smrči je bila njim podobna). Vse te „partijske“ vojske so bile pod vodstvom predvojnih politikov in so temeljile na kontinuiteti kraljevine Jugoslavije. Torej so bili vsi protikomunisti — jugoslovanski menarhisti.

Po katastrofi v Grčaricah in na Turjaku in po sijajni zmagi legionarjev na Zameškem pod poveljstvom kapetana Vuka Rupnika, je v Ljubljani general Leon Rupnik ustanovil Slovensko domobranstvo, ki je bila prva in edina resnično slovenska narodna vojska. Domobranci smo se borili pod slovensko zastavo; na kapašah smo nosili kokarde s slovensko zastavo; pozneje so na njo pripeli še kranjskega orla. Šele s prevzemom oblasti po predvojnih slovenskih politikih po 3. maju 1945 smo morali domobranci po nekaterih četah (ne vseh) potrgati z rokavov kranjskega orla in s kap slovenske kokarde in jih zamenjati s kraljevo kokardo, ker so slovensko domobranstvo preimenovali v Slovensko narodno vojsko v sestavi kraljeve jugoslovanske vojske v domovini, ki je tedaj že bila — Titovo partizanstvo! Kralj Peter II. je še 17. julija 1945 povabil Tita k rojstvu svojega sina v London,* kamor je le-ta poslal svojo uradno delegacijo; medtem pa v Jugoslaviji še niso zasuli množičnih grobov desetisočev pobitih vojakov kraljeve jugoslovanske vojske v domovini, ki so jo po izročitvi iz Vetrinja pobili Titovci!

Del slovenskega protikomunističnega vodstva v Ljubljani je že poleti 1943 ustanovil slovenski separatizem (potem, ko so ga komunisti že zavrgli), ki pa mu je 3. maja 1945 — odrekel. V emigraciji je zopet oživel — na vso jezo stare politične garniture, ki se od preteklosti ni naučila ničesar. Oživel je, toda zdi se mi, da ima isti določeni cilj kot vsi pred njim, in bo ob določenem času končal v Ljudski Republiki Sloveniji in Federativni Jugoslaviji.

Danes, ko je torej slovenski separatizem živ v domovini in v emi-

* Botra Petrovemu sinu sta bila tedanji angleški kralj Jurij VI. in princeza Elizabeta, sedanja kraljica. Krstni obred je opravil oče Familian Acokljčić, navzoča pa sta bila tudi Canterburyški nadškof in srbski patriarh. Manikala sta še vodja jugoslovanskih muslimanov in beograjski katoliški nadškof dr. Ujčić, pa bi bila slična popolna. Nadškofa dr. Ujčića je Titov režim cdlikoval istočasno, ko je na mrtvaškem odru ležal kardinal Stepinac, katerega so še mrtvega blatili po časopisih. Kako pač naj navadni zemljani to razumemo?!

graciji, pa imajo prav tisti, ki trčijo, da slovenska državna miselnost ni prišla iz emigracije, ampak je zrastle na Slovenskem političnem zelniku (ni važno, kakšne barve je solata; važni so njeni vitamini). Iz prejšnjega opisa je čisto jasna ugotovitev, ki sem jo zapisal v članku *Perspektive in slovenski separatizem: Gre za — položaje...*

Za nas pa, ki smo samo bežni politični opazovalci, in smo — upam trditi — v veliki večini slovenski separatisti (beseda ni mišljena kot žabljivka), morem mirne duše pritrditi, da bomo po vsem sodeč in še predno bomo srečali Abrahama, — pri tretjem pogrebu slovenskega separatizma; in ker so se nam vse politične solze že posušile, nam preostane samo še — politični žolč!

NAŠI MRTVI

Janez Orel

V spomin komunistični žrtvi

Kadar se v duhu zazremo, nazaj v tisto žalostno preteklost, v dobo med zadnjo vojsko, se mi vedno prikažejo obrazi mladih fantov, mojih prijateljev in dragih znancev.

Že več kot 24 let trohniijo njihove bele kosti širom ljubljene slovenske zemlje. In sam Bog ve kje...

Eden izmed teh dragih in dobih obrazov iz takratnih dni groze, ko je krvavi komunizem zadivjal preko slovenske zemlje, je obraz mladega duhovnika, po nečloveškem trpljenju v komunističnih ječah oslepelega in ubitega dr. Petra Križaja, domobranskega kurata, doma iz Most pri Ljubljani. Ta nadvse pošten človek ni zbežal pred pošastjo komunizma kakor so to storili stotisoči in milijoni pri nas in po svetu. Nikomur ni storil nič slabega, nič hudega; bil je le duhovnik in domobranski kurat. Ne bi smel ostati doma. Tako je padel živ v roke pobesnelim komunističnim toljam in njihovim oblastnikom. Ker drugih niso dobili so se tembolj razbesneli nad njim.

V Zborniku Svobodne Slovenije iz l. 1964, je opisal, sedaj že pokojni Martin Žekar, kako je potekala sodna „razprava“ pri komunističnem sodišču konec l. 1945. Pri dr. Križaju omenja, da kadarkoli je odprl usta v svojo obrambo mu niti sodnik niti tožilec ni dovolil izgovoriti besede. Pač pa je nastal peklenški hrušč, ker je pobesnena dvorana podpirala svoje tučljenje z zbijanjem z nogami in živizganjem „Grozno je bilo slišati to vpitje:

„Križaja, križaj!...“ Naprej opisuje Žekar kako strašne so bile komunistične ječe in še bolj strašna mučenja. Vse to je v največji meri moral pretrpeti pokojni g. Peter. Doma vedó ljudje, da je bil preden so ga ubili že popolnoma slep. Imeli so ga zaprtega v celici v kateri se ni mogel premakniti, na glavo pa mu je ves čas počasi kapljala voda.

Leta 1958 je v Vestniku neki D. N. napisal o mučeniškem kuratu toplo napisan članek. Pravično je, da se ga je vsaj nekdo spomnil. Ker sem pa ubitega g. Petra osebno poznal, še ko sem bil mlad pobec, mi vest narekuje, da v spoštljivem spominu napišem o njem še nekaj vrstic. To zlasti radi dveh vzrokov, ki sta me nagnila, da podam pravo in resnično podobo o pokojni žrtvi.

Predlanskim je ljubljanska partijska založba Borec izdala proslulo knjigo „Sv. Urh.“ Napisala jo je komunistična učiteljica Ravnikar-Podbevškova, po navodilih KP, po merilih komunistične propagande. Knjiga je pravi ekstrakt komunističnih laži in ponarejanj. Na več kot 33 straneh piše tudi o pokojnem g. Petru, seveda neverjetne stvari in laži. Upam, da bo to nesramno delo kmalu sprejelo odgovor v obliki temeljite in obširne dokumentacije. Kako lažnjiva so njena dokazovanja naj omenim en sam in to prvi primer z g. Križajem. Na strani 152 ga omenja prvič in v tem je prva laž. Opisuje, da je neko Milko Kovič dne 17. 9. 1942 aretirala VS (Vaška straža) iz Kleč, „kjer so imeli razstavljene šotore.“ Prišel jo je prefepat komandant Capuder, nato pa so jo vrgli v šotor, „kjer me je ponoči obiskal duhovnik Peter Križaj, ki mi je na „lep“ način prigovarjal naj se spovem svojih grehov.“ **Kolikor stavkov toliko laži.** Namreč v Klečan nikdar ni bilo nobene postojanke VS. Pač pa mesec dni v gozdu, pri ljublianskem vodovodu ob cesti, ki gre v Savlje, kasneje pa prav v vasi Savlje. Nikdar ni bil komandant te postojanke Capuder temveč akademik Janez Kos-Cica. Prav tako ni stopil ne preje in ne kasneje v postojanko g. Peter Križaj. To lahko potrdijo vsi še živeči člani VS, ki so bili v Savljah. Pa tudi vsi tamkajšnji prebivalci ne glede na njihovo prepričanje. O tem, bom na drugem mestu, še napisal koliko laži in blata je v tej knjigi, ki ni samo debela po obsegu, (629 strani) temveč še bolj po lažeh.

Drugi vzrok, da pišem o blagem g. Petru pa je vzrok neka slovenska povest, ki je izšla v zamejstvu in jo je napisal neki katoliški pisatelj. Bral sem tisto povest, ki ni nič kaj posebnega: opisuje človeka, silno idealiziranega, polnega kreposti, odpovedi in razdajajoče ljubezni do bližnjega. Njemu nasproti pa postavlja antipatično osebo „mestne gliste“, ki vedno je piškote in pečenko, poleg tega pa je farizej, domišljjav, stremuški, hinavski, ki mu ni zaupati. Skratka odurna podoba vsakega človeka, kaj šele bo-gošlovca.

Lani mi je o tej povesti povedal neki zelo ugleden slovenski duhovnik, da mu je pisatelj dejal, da je s tem (grdim) človekom hotel opisati g. Petra!!! Priznam, da me je strašno zbolelo in pogrelo. Kaj takega! Priznam, da je pisatelj z opisom grdih in slabih lastnosti nasprotnika hotel

čimbolj osvetliti in glorificirati svojega idealiziranega junaka. To je stvar pisateljeve domišljije. Toda tak g. Peter ni bil! Nikdar! Tudi če bi ga hotel pokazati v najbolj pretirani karikaturi!

Ubogi g. Peter je mrtev že zdavnaj, ne more se braniti kakor se ni mogel pred komunističnem sodiščem. Dobro besedo napisati znanj mi narokuje hvaležnost, da sem ga poznal in pa bolečina, ko vidim koliko je pretrpel, ker je bil silno veren in do zadnjega ostal zvest katoliški Cerkvi in svojemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu. In ga bomo še mi zasmehovali?

Napisati hočem kako sem g. Petra poznal še kot mladega fanta študenta in bogoslovca, tako kot ga vidim v duhu čeprav je poteklo že toliko deset let.

V Mostah, blizu Prosvetnega doma so imeli skromno in čedno hišico. Njegov oče je bil sedlarski mojster in jermenar, poklic ki ga tudi doma ni več. Njegova mati je bila zelo verna, podobna tiste slovenske matere, ki je dobra in stroga, verna in zvesta. Bila je pa tudi izredno skrbna, snažna.

Spominjam se, da kadar je šla od doma po opravkih je bila vedno v snažnem predpasniku, takem staromodnem, ki je segal od vratu do gležnjev in z „židano“ ruto na glavi. Ni ravno potrebno poudariti, da je bil tudi njen sin vedno skrbno in čisto napravljen. Morda bi bilo kakšnemu pisatelju bolj všeč, če bi hodil smrkav in posvaljkan — to je vsekakor stvar okusa in vzgoje. Skoro vsak dan sem ga videl, kako je v točno določenem času hitel mimo naše hiše, po Zaloški cesti v mesto. Res je da je hodil po večini sam, toda zato pa se ni obehal na rame drugih, ne zijal v izložbe in okoli sebe po ljudeh. Bil je prijazen, z nasmehom je pozdravil prijatelja, tako kot znanca. Prav nič ni bil domišljjav, vendar sem čutil do njega največji respekt. Največkrat se ga pa spominjam kako je prihajal in obiskoval karmeličansko cerkev. In to vedno in redno v vsakem vremenu, kadar je šel in kadar se je vračal iz mesta. V glavnem oltarju cerkve je bil sv. Jožef, v stranskem pa lepa kapeła sv. Terezije Deteta Jezusa. Kolikokrat sem ga videl klečati vsega zamaknjenev v molitvi. To ni bila narejena ali priučena pobožnost, niti, da bi se ljudem kazal. Kako silno lepo je bil zbrán pri sv. maši! Nikdar se ni oziral ves čas sv. daritve in je bil popolnoma zatopljen v premišljevanje in molitev. Moja pokojna mama se ni mnogo zmotila ko mi je večkrat rekla: Kadar vidim Križajeva Petra v cerkvi kako moli, se mi zdi kot bi videla sv. Alojzija. Moj prijatelj iz istega kraja pa mi je povedal sledeči dogodek o njem: „Neko nedeljo sem bil pri maši v karmeličanski cerkvi, kot smo rekli tej cerkvi. Bila je polna, jaz sem ostal bolj zadaj pri vratih. Menda sem preveč glavo obračal ker nenadoma je stopil Križajev Peter k meni in mi prijazno zašepetal: Ne glej nazaj, ampak na oltar. Bil sem postal ves rdeč, bilo me je sram. G. Peter me je poznal. Ves čas potem nisem niti trenil z glavo. Po maši pa je zopet pristopil k meni g. Peter in mi rekel: Lepo si se zadržal, vzemi tole. Hotel mi je dati denar, kar pa nisem sprejel, ker

sem vedel kaj je moja dolžnost v cerkvi. Bil je res že od mladosti poklican za duhovnika in kar si je njegova mati najbolj želela. Nikdar ga ni bilo treba siliti k učenju, tako silno rad je študiral. Njegova pobožnost je bila otroško preprosta in čista, njegova vernost globoka in resnična.“

Karmeličanske cerkve in samostana ni več. Komunisti so oboje porušili do tal kot „prometno“ oviro, g. Petra pa ubili po nečloveškem mučenju kot „zločinca“ in „izdajalca“.

Ti dve besedi sta komunistična obtožba za vse tiste, ki so se dvignili proti komunizmu in se mu postavili na pot. Dr. Peter Križaj je nastopil proti njim le idejno in kot duhovni asistent tistih, ki so z orožjem v roki nastopili proti komunistični revoluciji. Čeprav se Podbevškova prostaško norčuje o delovanju vojaških kurčatov in za njo Josip Vidmar, (...jih navajal k perverzному mešanju morij in pobožnosti, k perverznim pobožnostim pred klanjem, klavci pa so bili deležni posebnega škofovega blagoslova in najbolj zavrženi med njimi je prejel po škofu križec, ki ga je blagoslovil papež in ki je imel moč, da je princel zveličanje vsaki žrtvi, ki je bila pred smrtjo prekrižana z njim...) V vsej knjigi kjer je beseda o duhovnikih lažljivo namiguje, da so ujele komuniste ali njihove terence spovedovali le s tem namenom, da so lahko še kaj več podrobnosti sporočili protikomunističnim vojakom. Za nekatere izrecno trdi, da so bili ustreljeni na podlagi tega kako so opiravili spoved. Enako omenja povsod pokojnega g. Petra. Kako nesramna in ostudna je ta laž pa mirno lahko zatrdim ravno nasprotno. G. Peter ni nikogar „izdajal“, ker če bi to res hotel bi lahko povedal za dva sovaščana, ki sta se skrivala v Mostah. Bila sta to Cizelj Franc in Vrhovec Stanko. Bila sta pomembna člana komunističnega gibanja, ker sta po končani vojski zasedla zaporedoma direktorsko mesto v ljubljanski tobačni tovarni. Mi vsi in ves slovenski narod pa dobro ve, da so bili v tisti dobi po vseh tovarnah in podjetjih nastavljeni kot direktorji izključno le partijci in politikomisarji, čeprav so znali nekateri komaj pisati. Da jih ni „izdal“ vidim edini vzrok v tem, da je smatral lokalizacijo komunističnih skrivačev za prvenstveno nalogo protikomunistične policije. Zato lahko trdim, da vsa namiganja in podtikanja Podbevškove so ena sama komunistična laž, prežeta s pravim komunističnim sovraštvom do vere in duhovnikov in do vernega ljudstva.

Seveda se oba komunistična „direktorja“ nista zmenila za usodo g. Petra, kaj šele da bi rekla eno samo besedo v njegovo obrambo. Vedela sta, da je bilo g. Petru znano njuno skrivališče in kdo sta. In veste kaj se je zgodilo z obema? Drug za drugim sta kot direktorja kmalu umrla za rakom v grlu! Domačini so prepričani, da jo to bil pravi prst božji.

Te kratke vrstice sem napisal z edinim namenom, da bi se v pravi, neponarejeni, podobi zasvetila osebnost poštenega, vernega in zvestega duhovnika. Njegov največji „zločin“ je bil, da se je uprl in idejno bil protivedno brezbožnemu in krvavemu komunizmu.

V emigraciji živi mnogo oseb, ki so pokojnega g. dr. Petra dobro po-

znali. Še celo nekaj sosedov, ki so bili v domobranski vojski. Naj bi vsi tisti vsaj še nekaj vrstic dodali v spomin za njega, ki je bil tako dober in zvest, pa tako strašno mučen in obešen po komunistični justici. Je naša dolžnost, da spregovorimo vsaj po dolgih letih za pobite brate. Slava spominu dr. Petra Križaja!

JOŽE JEZERNIK — umrl

Dne 6. februarja 1970 je umrl nagle smrti v Racine, Wisconsin, USA Jože Jezernik. Pokojni je bil član in zvest bralec Tabora. Po rodu je bil štajerec. Nemci so ga preselili v Srbijo, a po končani vojni je pobegnil v Avstrijo, od koder je emigriral v USA.

Ohranimo ga v častnem spominu!

ZDSPB TABOR in vsa v njej včlanjena društva

želijo

vsem soborcem in prijateljem širom zemeljske oble,

*da bi vstali Odrešenik blagoslovil v Vetrinjskem letu
žrtev naših mučencev, ob katerih zgodovinskem zgledu
strnimo vse poštene sile in napore združenih slovenskih
protikomunistov do zmage v svobodi!*

BOG — NAROD — DOMOVINA

NIKDAR NE POZABIMO, DA SO NAŠI MRTVI O PRAVEM ČASU
IN NA PRAVEM MESTU POSTAVILI MOGOČEN ZGLED ZA VSE SVO-
BODOLJUBNO ČLOVEŠTVO! STORIMO VSE, KAR JE ♣ NAŠI MOČI,
DA BO VSAJ OB 25. OBLETNICI NJIHOVEGA ODHODA V VEČNO
SLAVO SVET ZVEDEL ZA NJIHOVO ŽRTEV!

Skupinski izlet v Evropo se organizira v mesecu juniju

Za to priliko imamo že zagotovljene znatno znižane letalske cene, ki so predvsem odvisne od števila potnikov; radi tega je priporočljivo, da se pritegne v to skupino čim več ljudi ne glede na narodnost in njihova pota. Vožnja se bo lahko plačala v gotovini ali na ugoden kredit.

Informacije: Gulliver — Evgen Rupnik — Paraná 230 — 5, nad.
Buenos Aires — tel. 46-6661 in pri odbornikih Tabora.

VSEBINA

Salvados	81
Duhovna misel (F. Gaber)	82
Beg iz Kočevskega Roga (F. Kozina)	84
Ob robu afere z vetrinjskim gradom (P. B.)	93
Misel ob grobu dr. Mihe Kreka (Dr. C. Žebot)	95
Oče naš (R. šušteršič)	96
Major William P. Jones (E. O.)	97
Mnenja in vrenja	100
Zanimivi paberki	102
Naši možje	104
še o separatizmu (F. Slak)	105
V spomin komunistični žrtvi (Janez Orel)	109

Correo
Argentino
Sucursal
Villa Madero
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 8133

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 2619